

VIII kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **KOMISJI KULTURY
I ŚRODKÓW PRZEKAZU
(NR 105)
z dnia 27 lutego 2018 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 105)

27 lutego 2018 r.

Komisja Kultury i Środków Przekazu obradująca pod przewodnictwem poseł **Elżbiety Kruk (PiS)**, przewodniczącej Komisji i posła **Piotra Babinetza (PiS)**, zastępcy przewodniczącej Komisji, przeprowadziła pierwsze czytanie i rozpatrzyła:

– poselski projekt uchwały w sprawie potępienia nazizmu, faszyzmu i komunizmu (druk nr 2231),

– poselski projekt uchwały w sprawie upamiętnienia Juliusza Lea, Prezydenta Miasta Krakowa w 100-rocznicę Jego śmierci (druk nr 2230).

W posiedzeniu udział wzięli: **Magdalena Erdman** naczelnik Wydziału ds. Miejsc Pamięci Narodowej w Departamencie Dziedzictwa Kulturowego w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Joanna Góral**, **Eliza Kalita** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych; **Katarzyna Abramowicz**, **Piotr Podczaski** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Witam państwa. Otwieram posiedzenie Komisji Kultury i Środków Przekazu. Stwierdzam kworum i przyjęcie protokołów od 98. do 104. posiedzeń Komisji wobec niewniesienia do nich zastrzeżeń. Jeśli zastrzeżenia nie zostaną wniesione, to uznam, że protokoły zostały przyjęte. Nie widzę.

Dzisiejszy porządek posiedzenia Komisji obejmuje punkty: I – pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie potępienia nazizmu, faszyzmu i komunizmu z druku nr 2231 i pkt. II – pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie upamiętnienia Juliusza Lea, Prezydenta Miasta Krakowa w 100. rocznicę Jego śmierci z druku nr 2230. Czy są uwagi do porządku? Nie widzę. Stwierdzam, że porządek dzienny został przyjęty.

Przystępujemy do pierwszego czytania projektu uchwały z druku nr 2231. Bardzo proszę pana posła Adama Szłapkę o uzasadnienie projektu uchwały.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Bardzo dziękuję, pani przewodnicząca. Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo. Myślę, że wszyscy członkowie Komisji dostali druk tej uchwały razem z poprawkami legislatorów – oczywiście wszystkie są zasadne. Ja może nie będę czytał tego projektu uchwały. To jest jakby odpowiedź na to, z czym mieliśmy do czynienia w ostatnich miesiącach, z pojawieniem się w przestrzeni publicznej organizacji czy grup, które w swoim działaniu nawołują do ideologii skrajnych i totalitarnych. Dyskusja, która odbywała się w Sejmie, pokazuje, że mamy zgodę co do tego, żeby jednoznacznie potępiać tego typu postawy i organizacje. W związku z tym propozycja takiej uchwały, która będzie jednoznacznie potępiać nawiązywanie do ideologii komunistycznych, nazistowskich, faszystowskich, totalitarnych oraz wezwanie (takie ogólne) przez Wysoką Izbę Rady Ministrów do tego, by podjęła zdecydowane kroki mające na celu delegalizację organizacji odwołujących się do tych ideologii.

Myślę, że tu nie ma nic kontrowersyjnego. Jeśli coś jest, to oczywiście jesteśmy gotowi do rozmowy. Bardzo dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Otwieram debatę ogólną o projekcie. Proszę bardzo – czy są pytania, uwagi do pana posła? Bardzo proszę – pan poseł Winnicki.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo. Jeśli chodzi o ten projekt uchwały, to jest z nim pewien problem. Problem polega a tym, że przede wszystkim jest kiepsko napisany. Jeśli Komisja będzie go rozpatrywać zdanie po zdaniu, to praktycznie będę miał poprawki niemal do każdego zdania. Są tu błędy politologiczne, są tu błędy historyczne i jest tu błąd polityczny – chyba największy – rozumiany jako taki, że ta uchwała rzeczywiście przedstawia Polskę jako państwo, w którym odradzają się totalitarne ideologie, już nie mówiąc o tym, że te ideologie zostały przeniesione do Polski, więc nie ma się za bardzo co odradzać, bo w polskiej historii totalitaryzmy to towar przyniesiony nam na bagnietach, a nie nasz własny.

Pojawia się pytanie i pojawia się wątpliwość, bo w warstwie ogólnej ta uchwała jest tak naprawdę potwierdzeniem, że obowiązuje art. 13 konstytucji dotyczący zakazu propagowania totalitaryzmów. Znamy go wszyscy. Pojawia się więc pytanie o zasadność tej uchwały. Na poziomie ogólnym ona po prostu powtarza to, co jest zawarte w konstytucji, natomiast w szczegółach jest po prostu kiepsko napisana.

W związku z tym pojawia się również pytanie: czy zwłaszcza wobec trudnej sytuacji międzynarodowej, w jakiej znajduje się dzisiaj Polska i pewnej nagonki na Polskę, podejmowanie uchwały, która np. sugeruje, że w Polsce odradzają się ruchy totalitarne czy rodzą się jakieś ruchy totalitarne, w ogóle ma jakikolwiek sens i czy nie jest przeciwnie do polskich interesów narodowych w tym zakresie? Czy to nie jest po prostu dywersja w tym momencie?

Zwracam też uwagę na to, że mimo wszystko jakiegokolwiek ekscesy, jakie wydarzają się w Polsce mają charakter zdecydowanie marginalny nawet wobec tego, co się dzieje w Europie Zachodniej, w poszczególnych państwach Europy Zachodniej i to zarówno jeśli chodzi o komunizm, jak i o nazizm czy neonazizm. Zwracam na to uwagę państwa i w ogóle zastanowiłbym się nad tym, czy Komisja nie powinna odrzucić tego wniosku i tego projektu uchwały. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Bardzo proszę – pan poseł Dariusz Piontkowski, tak? Widziałam, że się zgłaszał.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Pani przewodnicząca, szanowni państwo. Rozumiem, że ten projekt uchwały jest wynikiem materiału, który pojawił się w jednej z komercyjnych telewizji, ale też przedstawia nie do końca prawdziwe założenia. Jak słyszę, posłowie już dyskutują nad fragmentami projektu, który pokazuje, że chyba nie do końca źródło totalitaryzmów zostało tutaj właściwie ujęte.

Pojawia się element drugi, o którym mówił mój przedmówca. Uchwała przyjęta w takim kształcie sugerowałaby, że Polska jest miejscem, w którym ugrupowania nawiązujące do największych totalitaryzmów XX wieku stanowią jakąś ważną siłę polityczną, ważny problem społeczny i polityczny, że w związku z tym państwo musi podjąć w tej chwili jakieś nadzwyczajne działania, które zlikwidowałyby to wielkie zagrożenie. Stąd też pytanie do inicjatorów tej uchwały: czy rzeczywiście w ostatnim czasie według państwa poza tym materiałem filmowym i marginalnymi zachowaniami bardzo niewielkich grup czy wręcz pojedynczych osób mamy do czynienia z jakimś gwałtownym wzrostem liczby organizacji, które próbowałyby propagować w Polsce faszyzm, nazizm czy komunizm? Zdecydowana większość z nas nie zauważa zjawiska gwałtownego wzrostu organizacji tego typu, chociażby z tego powodu, że polski system prawny już penalizuje tego typu zachowania. Nie tylko w konstytucji, ale także w przepisach Kodeksu karnego wyraźnie mówi się o karaniu działań zmierzających do propagowania totalitaryzmów.

Fragment uchwały, który mówi o odradzaniu się tych antydemokratycznych ruchów, jak wskazywał mój przedmówca, wskazuje na to, że Polska rzeczywiście była jednym z państw, w których tego typu totalitaryzmy już wcześniej funkcjonowały i to z własnej

woli. Jak rozumiem, państwo chcą zasugerować, że komunizm w Polsce się odradza – tutaj byłbym w stanie w jakiś sposób powiedzieć, że rzeczywiście na naszych terenach zaimportowano komunizm i dzisiaj niektórzy chcieliby go przywrócić. Rzeczywiście są organizacje, które próbują nawiązywać do tradycji PRL-owskiej, ale na szczęście jest to zjawisko marginalne. Jeśli chodzi o totalitaryzm faszystowski czy nazistowski, to tutaj w zasadzie nie ma tak masowych zjawisk, jakie występują w Europie Zachodniej. Gdybyśmy porównali nasz kraj chociażby z Niemcami, gdzie sama pani kanclerz Angela Merkel mówi o bardzo poważnym problemie, bo przecież wyznawcy judaizmu mają tam problem, aby pojawić się w tradycyjnych strojach, gdzie synagogi muszą być specjalnie chronione przez policję, aby Żydzi mogli bezpiecznie się modlić, to w Polsce jak na razie nie ma tego typu zjawisk.

Rozumiem natomiast ogólną tendencję, że państwo chcą potępić przejawy totalitaryzmu nie tylko w Polsce, ale także i w innych częściach świata i przestrzegamy przed tym, aby nigdy nie doszło do powtórki tej historii. I w takim kontekście rzeczywiście można byłoby mówić o tej uchwale, ale wymagałoby to bardzo poważnego przeredagowania pierwotnego tekstu.

Element końcowy. Z wykształcenia jestem historykiem, ponad 20 lat pracowałem w szkole. Państwo w końcowym fragmencie tej uchwały wzywają do tego, aby włączyć do programów edukacyjnych i informacyjnych działania mające na celu szerzenie wiedzy o tragicznych konsekwencjach nazizmu, faszyzmu i komunizmu. Albo państwo nie kończyli szkoły, albo już nie pamiętacie, co było na lekcjach historii, ale w programie zarówno tej, która była poprzednio, jak i tej, która w tej chwili trafia do szkół, wyraźnie mówi się o negatywnych konsekwencjach totalitaryzmu i sporo zajęć jest temu poświęconych. Możemy dyskutować o tym, czy należałoby rozszerzyć tę tematykę i poświęcić na to więcej godzin, ale państwo nie mogą zarzucić polskiemu systemowi edukacji, że nie przestrzega polskich uczniów, młode pokolenia Polaków przed tragicznymi skutkami totalitaryzmów. My sami byliśmy ofiarami tych totalitaryzmów i trudno nam dzisiaj zarzucać, że to my jesteśmy państwem, w którym odradzanie się tego typu tendencji jest największym problemem w skali całej Europy. Jeżeli w ogóle mielibyśmy się zająć tym projektem uchwały, to wymaga ona bardzo poważnego przeredagowania. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Bardzo proszę – pan poseł Józef Brynkus.

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) spoza składu Komisji:

Szanowni państwo, pani przewodnicząca. W moim przekonaniu ten projekt uchwały jest projektem fatalnym zarówno pod względem – zresztą ulubionego kryterium stosownego przez wnioskodawców – mianowicie pod względem stylistycznym. Jest to grafomaństwo w czystej postaci, natomiast mamy tutaj poważne błędy o charakterze merytorycznym, ale także projekt zawiera wiele nieścisłości i źle są w nim wyważone proporcje. W moim przekonaniu to jest największy zarzut, bo grafomaństwo można poprawić, inne rzeczy też, natomiast kwestia pewnych proporcji jest bardzo istotna.

Jeżeli to ma być potępienie wszystkich totalitarnych form, to w treści uchwały trzeba byłoby zawrzeć takie fakty, które odnosiłyby się do tych wszystkich form ustroju, a my tu mamy zdecydowaną nadreprezentację jednego ustroju i jednego faktu, rzeczywiście tragicznego, który został też przedstawiony w sposób bardzo ogólnikowy. Myślę, że środowiska, których dotyczy ten fakt, miałyby też pretensje o to, że nie zostały tam literalnie wymienione.

Druga rzecz niezwykle zła, fatalna to powód, którym państwo chcecie uzasadnić konieczność przyjęcia tej uchwały i nie odnoszę się do współczesności, ale do tego, co wy przywołujecie jako argument z przeszłości, mianowicie że my Polacy powinniśmy wiedzieć o tym najlepiej, gdyż wielkie nazistowskie fabryki śmierci znajdowały się na okupowanych ziemiach polskich. To w takim kształcie oznaczałoby, że za fabryki śmierci odpowiadają Polacy. To jest po prostu niedopuszczalne.

Proszę państwa, jeżeli przyjmuje się taką dość delikatną, uchwałę, to trzeba wyważyć każde słowo, żeby nikogo nie urazić.

Jest prawo, proszę państwa. Nie ma potrzeby wzywać Radę Ministrów do tego, żeby podjęła jakieś nadzwyczajne działania. Ja tu przychyliam się do twierdzeń pana posła Piontkowskiego, który twierdzi i zresztą chyba słusznie – nie chyba tylko na pewno, że wnioskodawcy nie mają kontaktu z rzeczywistością edukacyjną. Wczoraj przy okazji innego projektu, który będzie realizowany w Sejmie, przeglądałem kilkadziesiąt współczesnych podręczników do nauczania historii na różnych poziomach począwszy od szkoły podstawowej, a skończywszy na szkole ponadpodstawowej. Przypominam państwu, że jestem nie tylko historykiem dziejów najnowszych, ale też dydaktykiem historii. Tam, proszę państwa, mamy zdecydowane potępienie tych ideologii, więc polska młodzież jest odpowiednio przygotowana. A jeżeli państwo chcielibyście wskazywać na odrodzenie się jakichś form działalności nawiązujących do totalitaryzmów, to chciałbym, żeby państwo zwrócili uwagę na działalność Fundacji im. Róży Luksemburg, która w Polsce od 9 lat we współpracy z Muzeum Auschwitz-Birkenau organizuje cykl konferencji pod nazwą „Auschwitz-Birkenau – jak rodziło się zło”. Myślę, że to już dowodzi tego, że państwo po prostu nie widzicie, jak ta rzeczywistość w Polsce wygląda.

Ta uchwała w tym kształcie w moim przekonaniu jest po prostu nie do przyjęcia. Powinna zostać odrzucona podczas pierwszego czytania. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Bardzo proszę – pan poseł Jacek Świat.

Poseł Jacek Świat (PiS):

Szanowni państwo, mamy sytuację dość zaskakującą. Dosłownie przed godziną KP Nowoczesna wnioskował o odroczenie dyskusji nad prezydenckim projektem powołania święta poświęconego osobom, które ratowały Żydów wnioskując, że w obecnej sytuacji może to spowodować pewne napięcia dyplomatyczne, napięcia w stosunkach międzynarodowych. Jednocześnie proponuje uchwałę, która w oczywisty sposób nawiązuje do tych międzynarodowych napięć i która po przyjęciu mogłaby być odczytana na zasadzie: uderz w stół, nożyce się odezwą, tzn. Polacy mają coś na sumieniu, skoro podejmują taką uchwałę. Taka sytuacja jest zupełnie nie do przyjęcia. Nie możemy ani wobec siebie, ani tym bardziej wobec świata sugerować, że u nas dzieją się jakieś kataklizmy, że jacyś faszyci biegają po ulicach, że dzieje się chociażby to, co w Niemczech czy we Francji, bo to jest po prostu nieprawda. Skoro więc jesteśmy tacy strasznie ostrożni, jeśli chodzi o międzynarodowe stosunki i relacje z różnymi narodami, to tym bardziej nie powinniśmy podejmować pracy nad tą uchwałą.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pewnie na początku prac nad tą uchwałą powinnam była powiedzieć, iż uważam, że przez wiele osób nie byłoby zrozumiane, gdybyśmy jej nie podjęli, prawda? Zanim przejdziemy już do rozpatrywania uchwały, przedłożę propozycję opracowaną na bazie tego, co przedstawił klub Nowoczesna, która, wydaje mi się, prawdopodobnie odpowiada przynajmniej na część państwa uwag. Wtedy, myślę, że będziemy mogli jeszcze nad nią popracować tak, żeby była – tak jak wspominał pan poseł – do końca czytelna i nie budziła takich wątpliwości, które rzeczywiście może nasuwać. To już oczywiście wtedy, kiedy przystąpimy do rozpatrywania tego projektu uchwały, jeśli przystąpimy. Pani poseł się zgłaszała, tak? Bardzo proszę – pani poseł Czerwińska.

Poseł Anita Czerwińska (PiS):

Pani przewodnicząca, szanowni państwo. Odnosząc się do moich przedmówców, którzy powoływali się na statystyki, rzeczywiście problem dotyczy Europy. Powołałam się tylko na to, co działo się w Niemczech w 2016 roku – 466 demonstracji neonazistowskich i ponad 200 koncertów o tej tematyce. W związku z tym uważam, że ta uchwała miałaby sens, gdyby był zmieniony tytuł: „w sprawie potępienia nazizmu, faszyzmu i komunizmu w Europie”. Wtedy ona miałaby sens. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję, ale do tego powrócimy już przy rozpatrywaniu tekstu uchwały. Bardzo proszę – pan przewodniczący Mieszkowski.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (N):

Jakieś gromy spadły na uchwałę, którą przygotowała Nowoczesna. Jeżeli państwo nie dostrzegacie procesu faszycyzacji w Polsce, to bardzo wam tego gratuluję. Jak słyszę o potępieniu pracy Fundacji im. Róży Luksemburg, która współpracuje z Auschwitz-Birkenau, po prostu...

Głos z sali:

Podejrzewam, że pan po raz pierwszy usłyszał tę nazwę.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (N):

Ja nie będę podważał pańskich kompetencji, bo poważnie pana traktuję i poważnie traktuję debatę w polskim Sejmie. Chciałbym zwrócić pana uwagę na to, że jeżeli pan dostrzega jakieś elementy grafomańskie w tym tekście, to nie grafomaństwo, bo to jest zjawisko, to jest zupełnie coś innego. Takie drobne rozróżnienie na marginesie. To kwestia języka oczywiście.

Język jest dzisiaj niezwykle ważny i język jest elementem kreującym przestrzeń nienawiści. „Europa biała albo bezludna” to jeden ze sztandarowych komunikatów, który całkiem niedawno pojawił się na Marszu Niepodległości. Myślę, że to nie jest taka formuła, którą powinniśmy akceptować. Za tym kryje się po prostu myślenie kryteriami i kategoriami faszystowskimi właśnie, rasistowskimi, ksenofobicznymi. Warto o tym pamiętać i warto również zwrócić uwagę na wszystkie przejawy skrajnej nietolerancji, które mają miejsce w Polsce od wielu miesięcy czy już nawet lat. Przypomnę – spalenie kukły Żyda we Wrocławiu, wystąpienia Międlara i wielu innych osób, które w sposób kompromitujący, żenujący podważają polską demokratyczną przestrzeń, więc proszę o tym pamiętać. Zwłaszcza ci posłowie, którzy mieszkają we Wrocławiu, powinni mieć to głęboko w sercu i w pamięci, bo to jest poważne zagrożenie dla naszej demokracji.

Nie pamiętam takiej sytuacji w komisji kultury, żebyśmy jakkolwiek tekst uchwały przyjęli taki, jaki został przygotowany przez autorkę czy autora. Zawsze nad tym pracowaliśmy. Na tym polega sens pracy komisji kultury i myślę, że to jest ważne, że mając w pamięci i wiedząc o zagrożeniach, jakie dzisiaj mamy w Polsce – mamy przecież do czynienia z rządami populistycznymi nie tylko w Polsce, ale i na Węgrzech i w wielu innych krajach, to jest poważny problem, z którym musimy się dzisiaj zmagać – musimy sobie odpowiedzieć na pytanie, skąd się bierze zło i nienawiść.

Warto wrócić do tekstu Leszka Kołakowskiego ze znakomitej książki „Cywilizacja na ławie oskarżonych” (dzisiaj moglibyśmy powiedzieć o demokracji na ławie oskarżonych), gdzie Leszek Kołakowski w sposób bardzo wnikliwy i przerażający w gruncie rzeczy mówi o spustoszeniu, jakie sieje nienawiść, z którą mamy dzisiaj do czynienia. Dlatego uważam, że te państwa tak skrajne uwagi po prostu są nie na miejscu. Proponuję podjęcie pracy nad tą uchwałą, a po godzinie czy dwóch rezultat tej pracy możemy mieć całkiem sensowny, jak mi się wydaje.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie pośle, najlepiej widać, co się dzieje w Polsce, też po warstwie językowej. Wydaje mi się, że pan chciał powiedzieć o narodowym socjalizmie, a który dzisiaj w Polsce jest nazywany już nie tylko nazizmem, ale faszyzmem. To są wprowadzane celowe zmiany językowe, tak żeby później łatwo było przedstawić Hitlera jako prawicowca. Myślę, że mówił pan o narodowym socjalizmie. Bardzo proszę – jeszcze ktoś się zgłaszał. Pan poseł...

Poseł Krzysztof Mieszkowski (N):

Proszę nie komentować, pani przewodnicząca, moich wypowiedzi. Pani nie jest od recenzowania tutaj wypowiedzi posłów i posłanek.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

...Andrzej Sośnierz. To chyba Hitlera urodziny były obchodzone nie Mussoliniego?

Poseł Andrzej Sośnierz (PiS):

Przychyłam się tu do zdania pani przewodniczącej, że niepodjęcie prac nad tą uchwałą, która nazywa się „w sprawie potępienia nazizmu, faszyzmu i komunizmu”, byłoby nie-

zrozumiałe przez wszystkich. Natomiast niewątpliwie problem tkwi w uzasadnieniu, bo to uzasadnienie jest tu całkowicie chybione. Zachęcałbym do prac nad tym tekstem, który trzeba przewrócić. Choćby takie stwierdzenie, że totalitarne państwo doprowadziło do narodzin komunizmu i faszystów, jest odwróceniem kolejności. Wpierw były ideologie komunistyczne, a później na tym gruncie powstały państwa, które te ideologie próbowały wdrożyć, więc mamy tutaj do czynienia z dużymi przekłamaniami, ale sam fakt potępienia jest niewątpliwy, zresztą wszystkich ruchów lewicowych, skrajnie lewicowych. Tu są zaprezentowane same ideologie lewicowe, więc może by nawet jeszcze szerzej nazwać – nad potępieniem skrajnej lewicy, ale już może nie będziemy tutaj tak daleko iść.

Proponuję, żebyśmy nad tym popracowali, ale tekst wymaga bardzo zasadniczego przerobienia, żeby był zbliżony do prawdy, albo żeby był zgodny z prawdą historyczną, bo tak jest tutaj powiedziane, ostatecznie te ideologie rodziły się w Niemczech – komunizm. Ideolodzy komunizmu właśnie stamtąd pochodzili. Twórczo potem wdrożony w Rosji, czyli jak gdyby po obydwu naszych stronach, a my w środku między tym wszystkim. Padające tu głosy, że z tym problemem mamy do czynienia bardziej w Europie niż w Polsce, też są słuszne, bo to właśnie tam rodziły się i rodzą do tej pory ruchy skrajnie lewicowe i czasem nawet kwitną. Proponuję, żebyśmy spróbowali przeredagować to uzasadnienie nie rezygnując jednak z potępienia tych ideologii, które zostały tutaj wymienione. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Bardzo proszę – pani poseł Barbara Bubula.

Posel Barbara Bubula (PiS):

Pani przewodnicząca, szanowni państwo. Ja mam bardzo krytyczne podejście do w ogóle zgłaszania tego projektu w kontekście sytuacji, w jakiej jest Polska w tym momencie i sam fakt podjęcia tej uchwały będzie odpowiednio przeciwko Polsce wykorzystywany.

Chcę przywołać tylko jeden fakt z niedalekiej przeszłości i debaty w naszej Komisji o ustanowieniu roku 2018 Rokiem Praw Kobiet. Wtedy życzliwie większość sejmowa i komisyjna podeszła do tej inicjatywy zgłoszonej ze strony polityków Nowoczesnej, po czym z trybuny sejmowej i z mediów został wykorzystany ten fakt do tego, żeby powoływać się na Rok Praw Kobiet przy uzasadnianiu zabijania dzieci nienarodzonych. Myślę, że niestety skutki przyjęcia tej uchwały, nawet bardzo poprawionej, właśnie będą takie. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Została wyczerpana lista posłów, którzy się zgłosili do debaty. Bardzo proszę przedstawiciela wnioskodawców – bardzo proszę, panie pośle.

Posel Adam Szlępka (N) spoza składu Komisji:

Bardzo dziękuję, pani przewodnicząca. Dziękuję bardzo za wszystkie głosy. Chciałbym wyjaśnić jedną rzecz i odpowiedzieć na zarzut czy pytanie, które zadał pan poseł Świat. My ten projekt ustawy zgłaszaliśmy już dobrych kilka tygodni temu, jeszcze przed przyjęciem ustawy o IPN, więc przed tą całą trudną sytuacją międzynarodową, z którą mamy do czynienia w tej chwili. Jakby nie było naszym celem wykorzystanie tej uchwały do grania tym. Nie mamy wpływu na to, kiedy ta ustawa weszła pod obrady Komisji. Od pani przewodniczącej dostałem taką informację, że dzisiaj rozmawiamy o tej ustawie. Sytuacja jest taka, jaka jest, tak to wygląda.

Uważam, że ta uchwała jest potrzebna właśnie dlatego, żebyśmy wszyscy pokazali – najwyraźniej co jakiś czas trzeba to podkreślać – że wszystkie skrajne ideologie, te lewicowe i prawicowe, czyli nazizm, komunizm, faszizm czy jakieś skrajne postawy są na marginesie i my wszyscy, cała Wysoka Izba podkreśla, że to jest rzecz w Polsce marginalna i my to potępiamy, chcemy, żeby to było skazane na ostracyzm społeczny, że to nie powinno się w Polsce pojawiać i my to wszyscy potępiamy. Nie mam co do tego wątpliwości, że wszyscy państwo uważają, że to jest skrajny absurd, że w Polsce są ludzie, którzy czczą urodziny Adolfa Hitlera. Ja też kończyłem w Polsce szkołę, średnią i podstawową i wiem, że w ścieżce edukacyjnej jest bardzo wiele elementów potępiających

faszyzm i komunizm. Jeśli jednak słuchaliśmy wypowiedzi ludzi, którzy czcili te urodziny, to widać wyraźnie, że być może powinno być więcej i być może mocniej powinny być wyrażane. Stąd też ta uchwała.

Oczywiście jesteśmy skłonni pracować. Widziałem, że pojawiło się zastrzeżenie, chociaż moim zdaniem wynika ono z jakiegoś opaczego zrozumienia zdania, że wskazujemy na to, że my Polacy powinniśmy wiedzieć o tragicznych skutkach ideologii totalitarnych, gdyż polskie ziemie najbardziej ucierpiały i wskazujemy na to, że nazistowskie obozy śmierci były właśnie na polskich ziemiach. Myślę, że możemy to zmienić na „nazistowskie niemieckie fabryki śmierci”. Nie ma problemu ze wskazaniem tego, ale to jest fakt historyczny. One były na ziemiach polskich i dlatego my z tego powodu najwięcej cierpieliśmy.

Jesteśmy przedstawicielami polskiego parlamentu i bierzemy odpowiedzialność za rzeczywistość społeczną, która ma miejsce w Polsce. Być może nawet zauważając to, że w innych państwach europejskich też tego typu ideologie jakoś się pojawiają i odradzają, my jednak przede wszystkim powinniśmy potępić to, co dzieje się w Polsce i powiedzieć wprost: my potępiamy, skazujemy na ostracyzm i chcemy, żeby to nigdy nie wyszło w Polsce poza margines. Dlatego uważam, że w akapicie czwartym możemy nawet napisać: „kiedy jesteśmy świadkami odradzania się antydemokratycznych ruchów w wielu państwach europejskich”, wskazać, że potępiamy to szczególnie w Polsce, bo za to bierzemy odpowiedzialność. Natomiast uważam, że tworzenie uchwały, która będzie potępiać odradzanie się ruchów faszystowskich w całej Europie, jest już dosyć absurdalne. Potępiamy to, co się dzieje w Polsce, a nie wskazujemy innych. Niech oni potępią. Mając absolutnie świadomość tego, że w Polsce nadal jest to margines, ale przez to, że być może ten margines się rozszerza i te głosy są coraz szersze, że na marszach 11 listopada (skądinąd słusznych) pojawiają się transparenty, które są absolutnie oburzające, jeżeli na marszu 11 listopada pojawia się transparent „Blood and Honour”, który wprost nawiązuje do nazistowskich ideologii, to wszyscy jak jeden mąż, cały parlament po prostu powinien to potępić...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani poseł, może za chwileczkę. Oczywiście dopuszczę do głosu ad vocem.

Poseł Adam Szałpka (N) spoza składu Komisji:

Ja chcę tylko powiedzieć pani poseł, że to jest taka sytuacja, w której nie powinniśmy się licytować. Jeżeli widzę jakąś mowę nienawiści czy jakieś nienawistne transparenty na marszach KOD, to nie mam problemów z tym, żeby powiedzieć, że je potępiam. Tak, mówiłem to, zresztą trzeba sprawdzić na twitterze. Najwyraźniej widzę, że pani ma problem z tym, żeby powiedzieć, że na marszu 11 listopada transparent „Blood and Honour” jest co najmniej nie na miejscu. Nie ma sensu, żebyśmy się licytowali, co jest lepsze a co gorsze, po prostu potępiamy to, co jest złe. Dlatego propozycja tej uchwały, po to, żebyśmy wszyscy powiedzieli, że margines powinien zostać marginesem i nie ma przyzwolenia na to, żeby z tego marginesu wychodził.

Jesteśmy gotowi do zmiany pewnych elementów jej treści, natomiast wywracanie jej i wskazywanie na to, że w Polsce nie ma na marginesie tego typu zachowań, jest złym rozwiązaniem. Uważam, że jako Sejm powinniśmy podjąć uchwałę w sprawie potępienia nazizmu, faszyzmu i komunizmu. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Tak, to prawda, że uchwała wpłynęła (zgodnie z tym, co powiedział pan poseł) po tych wydarzeniach. W ogóle nie mieliśmy szansy przyjąć jej, był zbieg czasu. To prawda, że się nie łączyła, ale też przyznać trzeba, że powodem jej pojawienia się było jakieś zdarzenie, które miało miejsce kilka miesięcy temu – kilka osób schowało się w lesie, aby czcić urodziny Hitlera. To rzeczywiście jest dowód na odradzanie się narodowego socjalizmu w Polsce w porównaniu z tymi biegającymi nazistami po ulicach wielu miast europejskich. Bardzo proszę – jeszcze Józef Brynkus, tak?

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) spoza składu Komisji:

Ad vocem, jeśli mogę. Panie pośle Mieszkowski, czy mogę? Chciałem powiedzieć, że jeżeli chodzi o słowo „grafomaństwo”, to proszę zgłosić pretensje do redaktorów „Słownika

języka polskiego PWN”. Tam jest takie słowo, funkcjonuje w określonym kontekście. Jest to wyraźnie opisane.

Jeżeli chodzi o kwestie merytoryczne, to ja jednak uważam, że wnioskodawcy nie przeszli kursu edukacji historycznej wręcz na poziomie podstawowym. 6 mln osób, które tutaj przywołujecie, to są osoby... – przeczytam literalnie, jak to wygląda: „tragicznym symbolem tego ostatniego jest Holocaust, w którym straciło życie 6 milionów ludzi. To są osoby pochodzenia żydowskiego z całej Europy”. Nie ma tu w ogóle mowy o polskich ofiarach, kompletnie. Ta uchwała...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie pośle, to może już wtedy, jak przejdziemy do takiego szczegółowego rozważania...

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) spoza składu Komisji:

...po prostu nie da się nad tym pracować. Ta uchwała jest po prostu do wyrzucenia w tym kształcie.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

...przy rozpatrywaniu uchwały. Zamykam pierwsze czytanie.

Przystępujemy do rozpatrzenia projektu uchwały. Stwierdzam – muszę to powiedzieć – zakończenie pierwszego czytania.

Głos z sali:

Można zgłosić wniosek?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Najpierw złożę wniosek, który już zapowiedziałam. Bardzo proszę panie o rozdanie tekstu. Zgłaszam to w ramach poprawki. To jest wstępna propozycja opracowana na bazie tego tekstu oczywiście z dalszą propozycją, abyśmy pracowali nad tym, tak że nie wnoszę tego jako ostateczną redakcję tekstu. Chwileczkę dam państwu na zapoznanie się z tym. Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Szanowni państwo, pani przewodnicząca. My tylko zwracamy uwagę, że jeżeli ta poprawka zostanie zgłoszona w formie jednolitego tekstu, to nie będziemy mogli nad nią pracować, więc być może lepsza będzie technika pracowania akapit po akapicie i zgłaszania kolejnych akapitów. Wtedy będziemy mogli przyjąć jakieś jeszcze dodatkowe uwagi do tego tekstu, w tym redakcyjne.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ja powiedziałam, że zgłaszam ją nie jako ostateczną redakcję, tylko jako propozycję do pracy nad nią, do której wszystkich zapraszam – akapit po akapicie, w ten tradycyjny sposób, jeśli oczywiście zostanie przyjęta przez Komisję. Jeszcze pan poseł Bogusław Sonik – bardzo proszę.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Biorąc pod uwagę debatę i złożoność, delikatność momentu ja bym proponował, aby powołać podkomisję do zredagowania tego tekstu, dlatego że nie widzę możliwości, żebyśmy tutaj w tradycyjny sposób potrafili stworzyć coś sensownego.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie pośle, być może ma pan rację, ale podejmiemy próbę. Jeśli rzeczywiście okaże się, że trudno będzie nam się porozumieć, to wtedy skorzystamy z tego pomysłu. Bardzo proszę – pani poseł Śledzińska-Katarasińska.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Przepraszam, właściwie mam pytanie do Biura Legislacyjnego. Oczywiście w tej chwili zobaczyłam ten nowy tekst, który – rozumiem – pani przewodnicząca zgłasza w formie poprawki. Prawdę powiedziawszy, dość trudno jest rozpatrywać tekst pierwotny akapit po akapicie ewentualnie korzystając z tego, więc nie wiem, czy byłoby straszną zbrodnią, gdybyśmy... Mam takie jakby dwustopniowe rozwiązanie. Po pierwsze – powiem, że chciałabym, żebyśmy już nie przedłużali tej dyskusji, ponieważ ta dyskusja jest przy-

najmniej w Internecie i niestety, z przykrością stwierdzam, ona nie przynosi chwały komisji kultury, więc skończmy dyskusję, zaczniemy pracę. Gdybyśmy zrobili 10 minut przerwy, prezydium Komisji porozmawiało z wnioskodawcami, to być może uznalibyśmy, że tekst (musiałabym się lepiej wczytać) proponowany przez panią przewodniczącą jest tekstem, nad którym można by pracować.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – jeszcze pan poseł Szłapka.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, zgadzam się z głosem pani przewodniczącej Śledzińskiej-Katarsińskiej. Zgodzimy się na to, żeby pracować nad projektem tekstu zaproponowanym przez panią przewodniczącą m.in. dlatego, że wolałbym, żeby faktycznie ta dyskusja już dalej w tej formie nie była prowadzona. Zaproponowany przez panią przewodniczącą projekt przyjmujemy do pracy w całej Komisji.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Teraz jest zgoda posłów wnioskodawców, ale chciałabym to przeprowadzić lege artis. Skoro jest zgoda wnioskodawców, to czy jest sprzeciw wobec tego, abyśmy przyjęli za podstawę zaproponowany przeze mnie tekst? Nie ma.

Bardzo proszę – przystępujemy do pracy. Bardzo proszę – czy są uwagi do tytułu uchwały? Nie ma. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tytułu w tym kształcie? Nie ma. Tytuł został przyjęty.

Przechodzimy do pracy nad akapitem pierwszym. Bardzo proszę – czy są uwagi? Bardzo proszę – pani poseł Barbara Bubula.

Poseł Barbara Bubula (PiS):

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, proponuję, aby w zdaniu pierwszym wykreślić słowa: „dające przyzwolenie na rozwój” i zastąpić to słowami „oparte na nienawiści”, dlatego że te systemy były przede wszystkim ze swej natury, istoty systemami, które w swojej naturze oparte były na nienawiści, a nie dawały „przyzwolenie na rozwój”. Moim zdaniem, to jest taka nowomowa, która nie powinna mieć miejsca w takiej uchwale. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są jeszcze inne uwagi? Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Mamy propozycję językową, które była też aktualna do poprzedniej uchwały, aby zrezygnować z przecinka po wyrazach „systemy totalitarne”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To jest dosyć oczywiste. Czy są jeszcze inne uwagi? Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia propozycji pani poseł? Jeszcze raz poproszę panią poseł.

Poseł Barbara Bubula (PiS):

Chodziłoby o zastąpienie słów „dające przyzwolenie na rozwój” słowami „oparte na nienawiści”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Biuro Legislacyjne – czy to jest korekta czy to musi być poprawka?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Pani przewodnicząca, wypracujemy tekst wspólny, który będzie poprawką do pierwotnego tekstu.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ale my już przyjęliśmy ten, tak?

Legislator Piotr Podczaski:

Pani przewodnicząca, ale ciężko zgłaszać poprawki do poprawki, więc dlatego. Jeżeli już wypracujemy tekst, to proponuję, żeby on zgłoszony...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Moje pytanie brzmiało w ten sposób – w związku ze zgodą wnioskodawców zapytałam: czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego tekstu za podstawę pracy.

Legislator Piotr Podczaski:

Musi mieć formę poprawki do tekstu, bo pierwotnym tekstem jest jednak...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czyli co? Lepiej byłoby po prostu akapit po akapicie?

Legislator Piotr Podczaski:

Tak proponowaliśmy, ale państwo nie wyrazili zgody. Pani przewodnicząca, nasza propozycja jest taka, żeby przepracować cały tekst i ewentualnie później zgłosić go w formie poprawki – już po przepracowaniu całości.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dalej zachować ten tryb, tylko potem jeszcze jest kwestia przyjęcia całości. Dobrze. Bardzo proszę – pan poseł Winnicki.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, rozumiem, że pracujemy w ten sposób, że pierwszy akapit pierwotnego tekstu... Nie?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Biuro Legislacyjne miało uwagi co do sposobu procedowania, a my tak jak przyjęliśmy, pracujemy tak, jakby to był tekst pierwotny.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

W takim razie proponuję jeszcze Wysokiej Komisji pod uwagę uzupełnienie drugiego zdania lub dopisanie trzeciego zdania: „Uznanie wyższości jednych nad innymi, pogarda dla życia ludzkiego w różnych jego formach”. Chodzi o to, żeby podkreślić wartość ludzkiego życia, że totalitaryzmy rodziły się na gruncie chociażby eugenicznym, na gruncie pogardy wobec ludzkiego życia, czyli dodać to. Prawdopodobnie nie trzeba dodawać kolejnego zdania, tylko: „Uznanie wyższości jednych nad innymi, pogarda dla życia ludzkiego” – nie wiem – „w różnych jego formach”, coś takiego „i podporządkowanie państwa prymitywnej ideologii” itd. już bez zmian. Chodzi o to, żeby w tym potępieniu totalitaryzmu zawrzeć „pogardę dla życia ludzkiego”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są jeszcze inne uwagi? Bardzo proszę – pan poseł.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Nie jestem członkiem Komisji, ale...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Oczywiście, jako gość a przede wszystkim jako przedstawiciel wnioskodawców.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, ja mam tylko jedną wątpliwość dotyczącą ostatniego zdania pierwszego akapitu: „doprowadziło do narodzin sowieckiego komunizmu, włoskiego faszyzmu i niemieckiego narodowego socjalizmu”. W latach 40. było przynajmniej kilka państw, które były satelickimi wobec III Rzeszy i też miały reżimy faszystowskie. Chodzi mi o to, że jeżeli wpisujemy „sowieckiego”, który nie ma wskazania rosyjskiego, tak? Ja bym po prostu wpisał: „narodzin sowieckiego komunizmu, faszyzmu i narodowego socjalizmu”. Nie wskazywałbym tych poszczególnych państw, ponieważ musielibyśmy dalej iść – węgierskiego faszyzmu i słowackiego itd. Chyba nie ma sensu wymienianie tego. Dalej mamy o „niemieckich fabrykach śmierci”. Tutaj nikt nie próbuje zakłamywania historii, ale tu chodzi o ideologię. Też nie piszemy o „rosyjskim komunizmie” tylko o „sowieckim komunizmie”. Uważam, że lepszym rozwiązaniem byłoby wpisanie „sowieckiego komunizmu, faszyzmu i narodowego socjalizmu”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Wydaje mi się, że wskazujemy nie tylko jądro, tylko to, gdzie powstały. Bardzo proszę – pan poseł Winnicki.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, jest to głos o tyle sensowny, że według mnie należałoby zrobić dwie rzeczy: albo pójść w kierunku potępienia tych systemów totalitarnych, które działały w Polsce i na terenie Polski mordowały, albo rzeczywiście szerszego wymieniania różnorodnych totalitaryzmów, które były w Europie. Chodzi o to, że włoski faszyzm w Polsce akurat nie mordował i jeśli włoski faszyzm, to chyba też trzeba byłoby wspomnieć o węgierskich strzałokrzyżowcach, tak? Patrząc na to z punktu politologicznego, pewnej uczciwości politologicznej. Moim zdaniem, nie jest to jakaś kwestia fundamentalna dla tego projektu uchwały, ale trochę się przychyliam do tego głosu.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pani przewodnicząca Śledzińska-Katarasińska.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Proszę państwa, istnieje pewna poetyka uchwał sejmowych. Ja naprawdę bardzo proszę, ja rozumiem, że dywagacje seminaryjne... Być może zrobimy sobie seminarium, warto byłoby czasem, ale też nie przesadzajmy. Mówimy o Europie i całym świecie, i jednak sowiecki komunizm, włoski faszyzm i niemiecki narodowy socjalizm są pewnymi symbolami, nawet jeżeli uznamy, że to jest skrót myślowy. Apelowalabym do pana posła Szłapki, żeby to zostawić i żeby dalej nie dzielić włosa na czworo, bo za chwilę oszalejemy.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pan poseł Józef Brynkus – bardzo proszę.

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) spoza składu Komisji:

Uprzedziła mnie pani posłanka Iwona Śledzińska-Katarasińska. Całkowicie zgadzam się z tym, że należałoby... Proszę? Uważam, że z punktu widzenia historycznego należy zachować taką nomenklaturę, jaka jest przyjęta w propozycji, o której mówimy.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ja też tak uważam. Bardzo proszę – pan poseł Bogusław Sonik.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Myślę, że w tym akapicie trzeba dodać jedną rzecz, której nie ma ani w jednej ani w drugiej uchwale. W wyniku tych totalitaryzmów śmierć poniosło sto kilkadziesiąt milionów ludzi na świecie. To powinno wybrzmieć. Oczywiście, są podkreślone ofiary polskie i ofiary Holocaustu, ale jeszcze raz przypominam – szacuje się, że sowiecki komunizm pochłonął około 90 milionów, a w czasie II wojny światowej ofiarami nazizmu było około 60 milionów ludzi. Tu proponowałbym dodać zdanie...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Do pierwszego akapitu?

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Tak. „Systemy te pochłonęły setki milionów ofiar” – coś takiego.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To jest poprawka, którą proponuje pan poseł? Muszę zacząć porządkować dyskusję i zmierzać do konkretów.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Tak.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dobrze, czyli mamy już drugą – mówię o tych zgłoszonych jako poprawki. Mamy poprawkę pani poseł Barbary Bubuli, pana posła Sonika. Przepraszam, mógłby pan

powtórzyć, panie pośle? Tę poprawkę musiałby ktoś przejąć. Może pan zgłosić? To bardzo proszę, przepraszam bardzo.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Jeszcze raz powtarzam: „Uznanie wyższości jednych nad innymi, pogarda wobec ludzkiego życia” i dalej tak, jak jest w treści drugiego zdania: „i podporządkowanie państwa prymitywnej ideologii”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są jeszcze inne uwagi? Bardzo proszę – pan poseł Sośnierz.

Poseł Andrzej Sośnierz (PiS):

Ponownie zwracam uwagę, że wpierw była ideologia, a potem powstały państwa na gruncie tych ideologii. W związku z tym zacząć tak zdanie: „doprowadziły do powstania państw totalitarnych komunistycznej Rosji” czy „Związku Radzieckiego, faszystowskiej III Rzeszy”, bo wpierw była ideologia, a nie odwrotnie. „Uznanie wyższości jednych nad innymi” – dalej tak, jak proponuje pan poseł Winnicki – „doprowadziło do powstania państw totalitarnych, takich jak” i można wymienić. Taka była kolejność, wpierw była faszystowska ideologia, a potem było państwo, a nie wpierw państwo, a potem ideologia.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo. Ponieważ wcześniej zgłaszałem się do głosu, to sobie teraz pozwolę udzielić głosu. Nawiązując do dyskusji, która właściwie już się przetoczyła, jeżeli chodzi o określenia: „sowieckiego komunizmu, włoskiego faszyzmu i niemieckiego narodowego socjalizmu”, myślę, że są one tutaj przede wszystkim w porządku chronologicznym, tak jak należy po kolei. Po drugie – jest to symboliczne zaznaczenie tych ideologii i miejsc, gdzie one się rodziły, więc należy to zachować. Szczególnie uważam za istotne, że przecież nie moglibyśmy przyjąć tej części poprawki pana posła Szłapki, która wskazywała, żeby użyć tylko „narodowego socjalizmu” bez słowa „niemieckiego”. To byłoby zupełnie absurdalne, tak że uważam, że należy trzymać się tego zapisu, który tutaj jest.

Teraz mamy taką sytuację, że mamy kilka poprawek do pierwszego akapitu. Pierwsza to poprawka pani poseł Barbary Bubuli. W pierwszym wersie po słowach „do czego prowadzą systemy totalitarne” usunęlibyśmy przecinek i dalszy fragment brzmiałby nie: „dające przyzwolenie na rozwój nienawiści” tylko „oparte na nienawiści”. Mamy tę poprawkę, tak? Czy jest sprzeciw wobec jej przyjęcia? Nie ma. Rozumiem, że poprawka została przyjęta.

Druga poprawka to jest poprawka pana posła Roberta Winnickiego. W trzecim wersie po fragmencie: „Uznanie wyższości jednych nad innymi”, a przed „i podporządkowanie państwa prymitywnej ideologii” jest propozycja dodania sformułowania, po przecinku: „pogarda wobec życia ludzkiego”. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tej poprawki? Nie ma. Poprawka została przyjęta.

Jaka była trzecia poprawka? Poprawka pana posła Bogusława Sonika. Proszę bardzo o przypomnienie.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Po kropce po wyrazie „socjalizmu” dodać zdanie: „Systemy te pochłonęły setki milionów ofiar”.

Poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani poseł, proszę do mikrofonu, przecież dyskutujemy. Lepiej, żeby to było jak najlepiej sformułowane, prawda?

Poseł Barbara Bubula (PiS):

Wydaje mi się, że „setki milionów” to nie jest dobre sformułowanie, jeżeli wiemy, że szacunki wynoszą w granicach 150. Lepiej napisać „ponad sto”. Moim zdaniem jest to lepsze określenie.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Może będzie prościej: „Systemy te pochłonęły miliony ofiar”.

Poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ale „miliony” to też jest 6 milionów. Wtedy to nic nowego nie wnosi. Jeśli nie „setki”, to „ponad sto”.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

„ponad sto milionów” jest chyba dobrze.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Niech będzie „ponad sto milionów”: „Systemy te pochłonęły ponad sto milionów ofiar”.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tej poprawki w tej ostatniej formie poprawionej przez pana posła Bogusława Sonika? Nie ma. Rozumiem, że poprawka została przyjęta.

Czy była jeszcze jakaś poprawka do pierwszego akapitu? Nie, trzy poprawki, dobrze. Rozumiem, że pan poseł wycofał tamtą poprawkę, tak? Mamy wszystkie poprawki przyjęte. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia pierwszego akapitu wraz z poprawkami? Nie ma, akapit został przyjęty.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Pan założył, że ja wycofałem tę poprawkę. Ja bym się upierał o tyle, że jeśli mówimy o tych setkach milionów ofiar, które wynikają z przyjęcia ideologii totalitarnych, to mamy też Chiny komunistyczne itd. Źródłem milionów ofiar są te ideologie. Ja złożyłem poprawkę.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proszę jeszcze raz przytoczyć, jak dokładnie brzmiałaby ta poprawka.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

„doprowadziło do narodzin sowieckiego komunizmu, faszyzmu i narodowego socjalizmu”. To jakby wszystko tutaj pasuje, tylko że te ideologie po prostu zostały transmitowane do innych państw i tam też były ofiary ze względu na te ideologie.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Jak tak pan sformułuje, to będzie, że był sowiecki faszyzm, nazizm i narodowy socjalizm.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

To może być: „komunizmu, faszyzmu i narodowego socjalizmu”.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze, ale tutaj wskazujemy źródła tych systemów, a w ten sposób bardzo to rozmywamy. Chyba zgłaszał się poseł Dariusz Piontkowski, ale proszę krótko.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Poprawka pana posła Sonika w dużej mierze konsumuje to, co pan mówi w tej chwili, bo pan poseł Sonik wskazując na te ponad 100 milionów ofiar tak naprawdę wskazał na wszystkie ofiary tych strasznych ideologii totalitarnych nie wymieniając ich po kolei. Rozumiem, że taki był sens poprawki pana posła Sonika, bo to przecież dotyczy także ofiar po II wojnie światowej, które były ofiarami komunizmu w Chinach, Wietnamie, Laosie i w wielu innych państwach, także afrykańskich. Ta poprawka tak naprawdę konsumuje pana ideę. Natomiast tutaj musielibyśmy po kolei wymieniać państwa, które były ogarnięte tym systemem totalitarnym, a chyba nie o to chodzi, abyśmy przeprowadzali tutaj lekcję historii i wymieniali wszystkie państwa, w których, niestety, ta straszna ideologia przejęła władzę.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Właśnie dlatego by nie wymieniać wszystkich państw uważam, że należy wskazać punktowo ideologie i potem wskazać ofiary. Oczywiście to jest decyzja Wysokiej Komisji, ja tylko mówię, że uważam, że tak byłoby sformułowane trafniej. To jest ostatnie zdanie, które mówię i dalej już się nie wypowiadam, tylko chciałem, żeby po prostu to wybrzmiało, że uważam, że należy przede wszystkim wskazać na ideologie, które są źródłem tego, z czym mieliśmy do czynienia w historii. Jakby zamykam wątek.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo. Teraz pewnie jest za późno, bo poprawka pana posła Bogusława Sonika została przyjęta, ale w tym zdaniu zaproponowanym przez pana posła Sonika można było doprecyzować, że systemy te następnie pochłonęły w różnych częściach świata itd. Myślę, że takie były intencje pana posła Bogusława Sonika, a wyraził to wprost pan poseł Dariusz Piontkowski. Teraz musimy to jakoś skonkludować. Czy pan poseł podtrzymuje poprawkę?

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Nie mam złudzeń, nie będę się upierał.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Jeżeli będzie tylko „do narodzin komunizmu, faszyzmu i narodowego socjalizmu”, to zgoda, ale wtedy musi także wylecieć „sowiecki”.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Dobrze, zostawmy tylko ideologie. Taką proponuję poprawkę – zostawmy „komunizm, faszyzm i narodowy socjalizm”.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Wtedy zostają czyste ideologie.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

Wiemy, że te ideologie są źródłem śmierci setek milionów ofiar.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

I one pochłonęły ponad sto milionów.

Poseł Adam Szłapka (N) spoza składu Komisji:

O to trochę chodzi w tej uchwale, żeby to była przestroga, a nie nauka historii.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze, tylko wcześniej jest użyte sformułowanie „doprowadziło do narodzin sowieckiego komunizmu”. Wiem, ja tylko tłumaczę, jak tu jest – „doprowadziło do narodzin sowieckiego komunizmu, włoskiego faszyzmu i niemieckiego narodowego socjalizmu”. Jest mowa o narodzinach, więc narodziny były właśnie chronologicznie i w sensie lokalizacyjnym dokładnie tak, jak w tym zapisie. Natomiast następne zdanie pana posła Bogusława Sonika rzeczywiście jest rozwinięciem chronologicznym, jeśli chodzi o ofiary i o miejsca. Uważam, że to jest logiczne. Jeżeli jest poprawka, to oczywiście trzeba ją poddać pod głosowanie.

Kto jest za przyjęciem poprawki pana posła Adama Szłapki? Poprawka polega na tym, aby w zdaniu, które kończy się sformułowaniem: „doprowadziło do narodzin sowieckiego komunizmu, włoskiego faszyzmu i niemieckiego narodowego socjalizmu” usunąć słowa: „sowieckiego”, „włoskiego” i „niemieckiego”. Zostałoby: „do narodzin komunizmu, faszyzmu i narodowego socjalizmu”. Kto jest za poprawką pana posła Adama Szłapki? Dziękuję bardzo. Kto jest przeciw? Dziękuję bardzo. Kto się wstrzymał? Dziękuję. Proszę o podanie wyników.

Sekretarz Komisji Eliza Kalita:

Za – 6, przeciw – 11, nie ma wstrzymujących się.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Poprawka została odrzucona, nie została przyjęta.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia brzmienia akapitu pierwszego wraz z poprawkami? Nie ma sprzeciwu, dziękuję bardzo.

Bardzo proszę – przechodzimy do drugiego akapitu. Czy są uwagi?

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Pani przewodnicząca, w zdaniu drugim proponuję wprowadzić taką poprawkę – po słowach „Niemieckie fabryki śmierci” dodać słowa „w których mordowano Polaków, Żydów, Romów i przedstawicieli innych narodów, znajdowały się” i dodać słowo „także na okupowanych ziemiach polskich”. Tak brzmiałoby to zdanie, ponieważ chcemy pokazać,

że nie tylko na okupowanych ziemiach polskich mordowano. Chcemy pokazać, że nie tylko Żydów mordowano w trakcie II wojny światowej. Skoro odnosimy się w ogromnej mierze do polskiej historii i polskich doświadczeń, to trzeba wskazać, że także przedstawiciele naszego narodu byli mordowani w tych obozach.

Druga poprawka – do ostatniego zdania: „Większość z nich nigdy nie wróciła do swojej Ojczyzny”. Jak rozumiem, intencją tego zdania było pokazanie, że Sowieci wywozili Polaków, ale chciałbym przypomnieć, że także, niestety, Niemcy wywozili Polaków na roboty przymusowe i wielu z nich do Polski wróciło. Jeżeli nie chcemy się rozdrabniać, to proponuję zastąpić słowo „większość” słowem „wielu”, ponieważ jednak chyba większość Polaków wróciła z robót przymusowych w Niemczech i żeby się nie rozdrabniać to po prostu: „Wielu z nich nigdy nie wróciło do Ojczyzny”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie pośle, jeszcze raz musi pan powtórzyć.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Dobrze. Dwie poprawki – oddzielne. Może najpierw od drugiej – łatwiejszej. Dotyczy ostatniego zdania. Dotychczasowe zdanie brzmi w sposób następujący: „Większość z nich nigdy nie wróciła do Ojczyzny”. Chodzi o tych wywiezionych z kraju. Proponuję zamiast słowa „większość” wstawić słowo „wielu”.

Poprawka odnosząca się do zdania drugiego, które po poprawce brzmiałoby w sposób następujący: „Niemieckie fabryki śmierci,” – i dodajemy – „w których mordowano Polaków, Żydów, Romów i przedstawiciele innych narodów, znajdowały się” – dodajemy słowo „także” – „także na okupowanych ziemiach polskich”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – czy są uwagi do tej propozycji pana posła? Bardzo proszę – pan poseł.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Ja popieram w całości tę poprawkę. Ona wskazuje na istotny element, zwłaszcza że dzisiaj, szanowni państwo, w tej propagandzie antypolskiej, która jest uprawiana na całym świecie, jest teza, że jakby te niemieckie obozy koncentracyjne były wyłącznie w Polsce i zwłaszcza w Polsce, bo Polacy to genetyczni antysemita. Moim zdaniem to jest bardzo istotna poprawka. To jest czwarte zdanie.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Ja wiem, panie pośle, tylko to jest nadinterpretacja, ale słucham.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

To nie jest nadinterpretacja. Rzeczywiście obozy były też poza Polską.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Były.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Tak, więc należy to zaznaczyć. Przy okazji zwracam uwagę, że jeśli rysujemy symetrię, to chyba należałoby też wspomnieć, bo jest tutaj mowa o milionach rodaków wywiezionych poza granice kraju, o sowieckim systemie gułagów. Trochę to rozwinąć. Jeśli mówimy o Holocauście, to jeszcze dodać sowiecki system gułagów, bo symetryczne ludobójstwo dokonywało się w Związku Sowieckim, żeby choćby wspomnieć ludobójstwo na Ukrainie.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tylko poprosiłabym o konkretną propozycję. Czy pan poseł jest gotowy, czy za chwileczkę?

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Za chwileczkę, dobrze?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dobrze. To teraz bardzo proszę – pani poseł Stachowiak-Różecka.

Poseł Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

W takim razie muszę powiedzieć, że niestety też nie jestem gotowa, ale uwaga trochę analogiczna – do przedostatniego zdania: „Miliony naszych rodaków zostało wywiezionych poza granice kraju”. Moim zdaniem to trochę nie oddaje intencji, o co chodzi. Wywiezionych, bo co? Wywieziono ich i nie wrócili. Niektórzy nie wrócili, bo nie mogli wrócić. Mam takie wrażenie, że chyba nie zamkniemy zagadnienia, które autorzy chcieli tu ująć, w jednym zdaniu. Być może to wymaga jakiegoś dłuższego rozwinięcia, ale chyba warto nad tym pomyśleć, żebyśmy oddali to, o co chodzi.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Proszę o konkretną propozycję.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Przy tych uwagach, które przed chwilą zgłaszali moi przedmówcy i które się wiążą z moją drugą poprawką, proponuję, żeby ostatecznie dwa zdania tego akapitu potraktować łącznie. Zgadzam się, że one są tutaj, delikatnie mówiąc, niedoprecyzowane.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan przewodniczący Babinetz.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Podkomisja była bardzo dobrym pomysłem.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo. Ja tutaj miałem pewien pomysł na poprawkę, ale już się pojawiły pewne dobre pomysły, więc nie zgłaszam konkretnie, ściśle poprawki. Zapis „Niemieckie fabryki śmierci znajdowały się na okupowanych ziemiach polskich” to rzeczywiście nie jest do końca precyzyjny zapis. To prawda, że nie wszystkie obozy zagłady, obozy koncentracyjne były zlokalizowane na ziemiach polskich, a po drugie – owszem „niemieckie fabryki”, ale to i tak nie jest odniesieniem się do tej antypolskiej narracji. Co z tego, że niemieckie, ale jeszcze co do sprawców i dlatego zastanawiałem się, czy to nie powinno brzmieć: „Niemcy realizowali swoją zbrodniczą politykę poprzez fabryki śmierci utworzone w dużej części na okupowanych ziemiach polskich”. Tylko wtedy byłaby jeszcze kwestia, którą podniósł poseł Dariusz Piontkowski, żeby wymienić te 3 narody, które były w największej mierze mordowane w tych obozach. Jeżeli już wchodzimy w bardziej szczegółowe rozpracowywanie tego tekstu i uzupełnienia, to myślę, że istotna jest też uwaga posła Roberta Winnickiego o tym, żeby podkreślić również wątek zbrodni sowieckich i systemu gułagów. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pani poseł Śledzińska-Katarasińska.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Proszę państwa, akapit zaczyna się od zdania: „Polacy mają tego wyjątkową świadomość. 6 mln obywateli (...) okupowanej przez dwa zbrodnicze totalitaryzmy (...) straciło życie tylko w czasie II wojny światowej”. Mówimy o Polsce. Jeżeli można wrócić do tego zdania o niemieckich fabrykach śmierci i gdyby zmienić szyk tego zdania, to nie musielibyśmy mówić, że „większość” czy „także”, tylko byśmy napisali, że „na okupowanych ziemiach polskich znajdowały się niemieckie fabryki śmierci, w których mordowano Polaków, Żydów, Romów” itd. Jesteśmy w akapicie, który mówi o sytuacji Polski, bo jak zaczniemy to rozwijać, to wyjdziemy poza tę sytuację. Wtedy jest ciąg, dlaczego mamy tego wyjątkową świadomość, bo od tych dwóch zbrodniczych totalitaryzmów zginęło 6 milionów, że na naszych ziemiach zbudowano i działały obozy śmierci, gdzie ginęli ludzie różnych narodowości, a miliony Polaków wywieziono czy deportowano poza granice kraju. Wtedy mamy akapit poświęcony naszej świadomości polskiej. Tak to bym widziała.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan poseł Sonik.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Rzeczywiście myślę, że koleżanka przewodnicząca Katarasińska ma rację w takim sformułowaniu, ale ostrożnie z wymienianiem, bo gdzie się skończy wymienianie? W Auschwitz zginęło 400 tysięcy Żydów węgierskich.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

To byli Węgrzy.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

To byli Węgrzy właśnie i ich też trzeba będzie wymienić. Może po prostu usunąć cały ten fragment, zakończyć słowami „ofiar Holocaustu” i przejść do tego, co jest istotą tej uchwały, czyli jednoznacznego potępienia.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Myślę, że jeśli zaczniemy wymieniać, to kogoś opuścimy. Nie piszemy podręcznika do historii, tylko uchwałę sejmową. Potępiającą, tak. Bardzo proszę – pan poseł Winnicki i potem jeszcze pan poseł Furgo.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Wysoka Komisjo, jeszcze dwie uwagi. Zastanawiam się, czy na pewno sensowne jest używanie tutaj „niemieckie fabryki śmierci”, czy zwłaszcza wobec toczącej się debaty międzynarodowej nie napisać mniej literacko, ale po prostu „niemieckie nazistowskie obozy koncentracyjne”, żeby to było jasne również przy ewentualnym przetłumaczeniu uchwały na język angielski, żeby to było jasne, że chodzi nam o niemieckie nazistowskie obozy koncentracyjne. „Fabryki śmierci” to jest takie bardziej literackie sformułowanie, a tu jednak chodzi o precyzję historyczną. Nie oszukujmy się, uchwały są też po to, żeby były pewnym orężem walki o dobre imię Polski na arenie międzynarodowej. I edukacyjnej, oczywiście. Na to bym zwrócił uwagę. W związku z tym konkretna propozycja do tego zdania: „Niemieckie nazistowskie obozy koncentracyjne” – i tu znowu nie „znajdowały się”, bo chodzi mi o to, że zostały przez kogoś, nie znajdowały się, nagle się znalazły, to jest też istotne – „zostały umiejscowione”, „zostały zlokalizowane na okupowanych ziemiach polskich”. Chodzi o wskazanie, że nie wyrosły tutaj, tylko niejako zostały przywiezione do nas tutaj. Chodzi o to, żeby to bardzo jasno wskazać. Ta uchwała ma szansę być często cytowana na język angielski, tłumaczona i funkcjonować w przestrzeni międzynarodowej. Dlatego precyzja sformułowań jest tutaj bardzo ważna i byśmy tutaj bardzo mocno wyczulowali. Proponuję: „Niemieckie nazistowskie obozy śmierci” – czy „koncentracyjne”, choć nie każdy koncentracyjny to śmierć, ale już nie wchodzimy w tę dyskusję akademicką – „Niemieckie nazistowskie obozy koncentracyjne zostały zlokalizowane również na okupowanych ziemiach polskich”. Tak by to brzmiało.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Za chwilę, panie pośle. W debacie jest jeszcze pan poseł Grzegorz Furgo i pan poseł Krzysztof Czabański i potem poproszę wszystkich, którzy mieli pomysły na zmiany zapisów akapitu drugiego, o to, czy państwo je podtrzymujecie, jak już państwo znacie nawzajem swoje propozycje. Po kolei będziemy procedować poszczególne poprawki. Bardzo proszę – pan poseł Furgo.

Poseł Grzegorz Furgo (PO):

Naprawdę musimy bardzo uważać na to słownictwo. Ja się boję, że to wymienianie Polaków, Żydów, Romów spowoduje bardzo dużą niezręczność. Musimy na to bardzo uważać. Jeżeli chodzi o ofiary, to było zdecydowanie więcej państw i naprawdę proponowałbym nie wymieniać narodowości. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Jeszcze raz powtórzę – znacie już państwo zgłoszone propozycje. Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Pani przewodnicząca, mamy jeszcze drobne uwagi językowe – w zasadzie tylko do pierwszego zdania. Ponieważ jest to początek nowego zdania, proponujemy zapisać słownie:

„Sześć milionów obywateli Rzeczypospolitej Polskiej” i po wyrazie „Polskiej” postawić myślnik: „ – okupowanej przez dwa zbrodnicze totalitaryzmy...”

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To znowu będziemy mieli za dużo tych myślników, bo potem mamy następne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Moglibyśmy zrezygnować z myślnika przed wyrazem „sowiecki” i wtedy fragment od „okupowanej” po „nazistowski” znalazłby się między dwoma myślnikami.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ale wtedy czegoś brakuje między „totalitaryzmy” i „sowiecki i nazistowski”?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Nie. Wydaje mi się, że w tym miejscu mamy taki zapis: „dwa zbrodnicze totalitaryzmy sowiecki i nazistowski”. Pierwsza część zdania dotycząca „Sześć milionów obywateli...”

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To przyjmujemy, to graficznie lepiej wygląda. Jeśli nie ma sprzeciwu, to przyjmujemy, że zapisujemy to słownie a nie cyfrą.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Chodzi mi o to, że po prostu „Sześć milionów obywateli” odnosi się już do drugiej części zdania po drugim myślniku: „straciło życie”, a to co jest pomiędzy, czyli „okupowanej przez dwa zbrodnicze totalitaryzmy...”

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ja bym jednak przy tym pozostała.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Tak? Dobrze, to tutaj nie będziemy się upierać.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Nie wiem, czy ktoś z państwa uważa, że to jest słuszna uwaga.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Jeszcze jedna drobna uwaga dotycząca końcówki: „w tym 3 mln” być może „ofiar Holocaustu pochodzenia żydowskiego”, bo teraz mamy: „3 mln pochodzenia żydowskiego” i nie wiadomo, do kogo to się odnosi.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan poseł Piontkowski.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Może po prostu zostawić: „3 mln ofiar Holocaustu”, bo chyba powszechnie jest znane, że są to osoby pochodzenia żydowskiego, więc wykreślmy określenie „pochodzenia żydowskiego”.

Skoro już raz wymieniamy jakąś grupę narodowościową i jest to polska uchwała, polskiego Sejmu, to warto wskazać także na Polaków jako ofiary tych totalitaryzmów. Jak za chwilę przejdziemy do drugiego zdania, to będę proponował, żebyśmy jednak do tego wrócili. Tutaj może po prostu wykreślić „pochodzenia żydowskiego”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Do tego wrócimy, przepraszam, panie pośle, już nie mieszajmy. Do tego wrócimy. Z tych uwag przyjęliśmy to, że zapisujemy słownie „Sześć milionów”. Teraz bardzo proszę posłów, którzy podtrzymują swoje propozycje, o zgłaszanie już konkretnych uwag. Bardzo proszę – pan poseł Piontkowski.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Po tej dyskusji chciałbym przejąć, jeżeli to możliwe, część poprawek pana posła Winnickiego i wtedy...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przepraszam bardzo, pan poseł Krzysztof Czabański.

Posel Krzysztof Czabański (PiS):

Jeśli pani przewodnicząca pozwoli, to jeszcze do tego pakietu dodam jedną propozycję. W przedostatnim zdaniu, gdzie jest mowa o „wywiezionych poza granice kraju”, proponuję dodać „przymusowo”: „przymusowo wywiezionych”, żeby już rozwiązać różne wątpliwości na temat tego, że to zdanie jest takie trochę zawieszona i niejasne.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Bardzo proszę – kto będzie zgłaszał konkretne poprawki? Pan poseł Piontkowski i pan poseł Robert Winnicki. Bardzo proszę – pan poseł Dariusz Piontkowski.

Posel Dariusz Piontkowski (PiS):

Wracamy do trzeciego zdania i konsumując to, co już tutaj częściowo zostało powiedziane, proponuję, żeby ono brzmiało w sposób następujący: „Niemieckie nazistowskie obozy koncentracyjne, w których mordowano Polaków, Żydów, Romów i przedstawiciele innych narodów, zostały zlokalizowane również na okupowanych ziemiach polskich”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy pan poseł wzięłyby jednak pod uwagę te liczne uwagi, że wymienianie narodowości może nie jest tutaj słuszne, ponieważ wszystkich nie wymienimy?

Posel Dariusz Piontkowski (PiS):

Już powiem, dlaczego zostały wymienione te 3 narodowości. W ideologii niemieckiego narodowego socjalizmu Żydów, Romów traktowano jako podludzi i te dwa narody miały być całkowicie wytępione i także, niestety, częściowo przynajmniej naród polski, jak i inne narody słowiańskie, miały być wytępione. Stąd wymieniłem te 3 narody, co nie oznacza, że nie mordowano także przedstawiciele innych narodów. Tu była wzmianka o Żydach węgierskich, ale były to osoby pochodzenia czy narodowości żydowskiej.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę, bo my nie skończymy pracy nad tym akapitem, już nie mówiąc, że nad uchwałą. Tę debatę przeprowadziliśmy już 5 razy. Poproszę o konkretne propozycje. Pan poseł proponuje taki zapis. Bardzo proszę – jaka jest propozycja pana posła Winnickiego?

Posel Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Przychyłam się do poprawki zgłoszonej przez pana posła Piontkowskiego.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czyli wycofuje się pan?

Posel Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Tak, wycofuje się z jednej swojej poprawki. Jeśli chodzi o zdanie czwarte: „Miliony naszych rodaków zostało wywiezionych poza granice kraju”, to proponuję, żeby je prze-redagować: „Miliony naszych rodaków doświadczyło również sowieckiej maszyny zagłady i zostało przymusowo wywiezionych poza granice kraju”.

Posel Krzysztof Czabański (PiS):

To nie tylko sowieckie, panie pośle. O to chodzi, że to nie tylko sowieckie.

Posel Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Nie wiem, czy pan poseł Sonik zgłosił to a propos „przymusowo”. Przepraszam, pan poseł Czabański.

Posel Krzysztof Czabański (PiS):

Zgłosiłem.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Wycofuje pan teraz, panie pośle, tak?

Posel Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Dobrze, w takim razie to już to zostawmy.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Mamy poprawkę pana posła Piontkowskiego i pana posła Czabańskiego. Czy jeszcze raz mógłby pan powtórzyć, panie pośle? Już bez uzasadnień, tylko samo brzmienie.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Tak, oczywiście. „Niemieckie nazistowskie obozy koncentracyjne, w których mordowano Polaków, Żydów, Romów i przedstawiciele innych narodów, zostały zlokalizowane również na okupowanych ziemiach polskich”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia takiego tekstu? Słowo chciał powiedzieć przedstawiciel wnioskodawców. Bardzo proszę.

Poseł Adam Szałpka (N) spoza składu Komisji:

Już nie poczuwam się jako przedstawiciel wnioskodawców, bo jestem wnioskodawcą innej uchwały, ale skoro jestem gościem Komisji i rozmawiamy o propozycji pani przewodniczącej, to chciałbym powiedzieć, że naszym celem jako wnioskodawców tej poprzedniej uchwały – rozumiem, że ten cel został też wzięty jako cel nadrzędny przez panią przewodniczącą – jest potępienie zbrodniczych totalitaryzmów i ideologii totalitarnych. To powinno być głównym celem, to powinno wybrzmieć najbardziej z tej uchwały, że my potępiamy komunizm, nazizm i faszyzm, a nie przeprowadzenie lekcji historii i mówienie, ile i jakich narodów zginęło. Zginęli ludzie w wyniku tych totalitaryzmów. Ja bym naprawdę unikał wszelkich wyliczanek, licytacji i pokazywania tego, że Polacy są bardziej poszkodowani niż Żydzi, a Żydzi bardziej niż Polacy, bo to do niczego nie prowadzi. My jako polski Sejm chcemy powiedzieć, że zbrodnicze ideologie prowadzą do śmierci ludzi. Dlatego uważam, że wprowadzenie takich poprawek rozmywa nam to, co jest istotą tej uchwały – potępienie totalitaryzmów. Bardzo dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Wydaje mi się, panie pośle, że tu nie ma czegoś takiego, o czym pan powiedział, żadnej licytacji. Wydaje mi się, panie pośle, że rzeczywiście może być takie wrażenie, dlatego że nam trochę opornie idzie praca nad tym akapitem. To nie jest jedyny akapit uchwały. Ciężko jest w kilku zdaniach opisać to całe zjawisko. Chciałoby się, żebyśmy nie pominęli pewnych jego aspektów, ale nie sędzę, żeby to zdominowało tę uchwałę. Jej cel, wydaje mi się, pozostaje taki, jaki był, ale przypominam, że element informacyjny, edukacyjny zawsze był i jest wpisany w naszą pracę również jako polityków, parlamentarzystów. Bardzo proszę – pan poseł.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Wydaje mi się, że zwłaszcza w obecnym kontekście międzynarodowym pojawił się drugi cel tej uchwały. Tym drugim celem tej uchwały jest też jednoznaczne jakby wskazanie w procesie obrony prawdy historycznej na pewne istotne elementy związane z państwami pochodzenia totalitaryzmów. W tym sensie ta uchwała zarówno w pierwotnym brzmieniu, jak i w kontekście bieżącym tylko zyskuje na aktualności, o ile uzupełniamy ją w kierunku, w którym ją uzupełniamy.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Myślę, że taka uchwała musi zawierać takie elementy, bo inaczej oczywiście byłaby zawieszona w próżni. Rozumiem, że to był sprzeciw wobec tej poprawki, tak?

Kto jest za przyjęciem poprawki zgłoszonej przez pana posła Dariusza Piontkowskiego? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Bardzo proszę.

Sekretarz Komisji Eliza Kalita:

Za – 12, przeciw – 6, brak wstrzymujących się.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Poprawka została przyjęta. Czy ktoś jeszcze miał zgłosić poprawkę? Nie, pan poseł wycofał się. Pan poseł Czabański – „przymusowo”, tak? Czy jest sprzeciw wobec dopisania w przedostatnim zdaniu tego akapitu przed słowem „wywiezionych” słowa „przymusowo”? Nie ma. Poprawka pana posła Krzysztofa Czabańskiego została przyjęta.

Czy są jeszcze jakieś inne uwagi do tego akapitu? Bardzo proszę, panie pośle.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

W ostatnim zdaniu, pani przewodnicząca, wydaje mi się, że jednak zamiast słowa „większość” to „wielu”: „Wielu z nich nigdy nie wróciło”. Przyjeliśmy to?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Chyba nie, chyba zgodziliśmy się, ale formalnie nie przyjęliśmy. Czy jest sprzeciw wobec zapisania zamiast słowa „większość” słowa „wielu” w ostatnim zdaniu tego akapitu? Nie ma.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego akapitu z przyjętymi poprawkami? Nie ma.

Przechodzimy do akapitu trzeciego. Bardzo proszę – czy są uwagi? Bardzo proszę – pan poseł Winnicki.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, drugie zdanie: „Wynika to z umiłowania wolności, ale także przywiązania do tradycji chrześcijańskiej, demokratycznej i europejskiego humanizmu”. Zgłaszam taką poprawkę, by po „tradycji chrześcijańskiej” dodać „polskie tradycje polityczne”: „Wynika to z umiłowania wolności, ale także przywiązania do tradycji chrześcijańskiej, polskich tradycji politycznych, demokracji i europejskiego humanizmu”. Chodzi o to, szanowni państwo, by znowu wskazać, że rodzące się na polskim gruncie tradycje polityczne nie mają nic wspólnego z nazizmem, komunizmem, faszyzmem. Myślę, że to jest istotne, żeby po przecinku zawrzeć takie zdanie, czyli: „Wynika to z umiłowania wolności, ale także przywiązania do tradycji chrześcijańskiej, polskich tradycji politycznych, demokracji i europejskiego humanizmu”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia uzupełnienia tego akapitu o zapis: „polskich tradycji politycznych”? Jest sprzeciw. Bardzo proszę – pani przewodnicząca Anna Sobecka.

Poseł Anna Sobecka (PiS):

Dziękuję bardzo, pani przewodnicząca. Szanowni państwo, ja chciałam zaproponować, abyśmy z pierwszego zdania wykreślić „czy uznania dla”. Brzmiałoby to tak: „Jednoznacznie potępiamy przejawy kultu nazizmu, faszyzmu i komunizmu, ich twórców i symboli”. Uważam, że wygląda to bardziej czytelnie bez tego „czy uznania dla”. Wykreślić „czy uznania dla” i pozostawienie „kultu nazizmu, faszyzmu i komunizmu”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Zastanawiam się, pani poseł, bo jednak są przejawy uznania bez kultu, które chyba byśmy potępił.

Poseł Anna Sobecka (PiS):

Dobrze. Uważałam, że tak będzie czytelniej, ale nie wiem, czy...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Myślę, że pewnie nie opiszemy wszystkiego, co chcielibyśmy opisać, prawda?

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Może wyjście kompromisowe. Nie wiem, czy rzeczywiście „uznanie” jest dobrym słowem, ale może „kultu i propagowania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, ich twórców i symboli”. Nie wiem.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Może „akceptacja” rzeczywiście byłaby lepsza: „Jednoznacznie potępiamy przejawy kultu czy akceptacji”.

Poseł Anna Sobecka (PiS):

Tak, lepiej, bo „uznanie” jest płynne.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Mamy propozycję zmiany „uznania” na „akceptacji”...

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

„polskie tradycje polityczne”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

„polskie tradycje polityczne”. Czy są jeszcze inne uwagi do trzeciego akapitu?

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Mam uwagę do tych „polskich tradycji”, bo...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To będziemy głosować.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

A nie można by wyrazić opinii?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Można.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

„Polskie tradycje” to jest bardzo szeroko ujęte. Jeżeli sięgniemy do międzywojennej tradycji, to będzie proces brzeski, będzie Bereza Kartuska, getto ławkowe, a więc odwoływanie się jest tutaj ryzykowne.

Natomiast poparłbym posła Winnickiego, który mówił, żeby tutaj wpisać „propagowanie”: „kultu i propagowania”, bo to jest mocniejsze niż „akceptacji”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bez kultu i akceptacji nie ma propagowania. Bardzo proszę, pani poseł.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Jeżeli ktoś po cichu akceptuje, to co?

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

To ja to potępiam, panie pośle. Jak pan po cichu akceptuje, to ja to potępiam. Chciałam się odnieść do poprawki pana posła Winnickiego. Używając trochę innych argumentów niż pan poseł Sonik, aczkolwiek wypada się z nimi zgodzić, chodzi mi o to, że tutaj mamy takie wartości uniwersalne: tradycja chrześcijańska, demokratyczna, humanizm. To są wartości uniwersalne i wprowadzenie do tego katalogu konkretnej polskiej tradycji, i politycznej jest takim zgrzytem. Jest to określenie jak gdyby trochę z innej poetyki. Stąd jestem przeciw.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

A mamy „europejski humanizm”, to ta sama poetyka.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Nie. Jaka ta sama poetyka?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Kto się jeszcze zgłaszał? Czy są jeszcze jakieś inne uwagi? Mamy te dwie propozycje. Biuro Legislacyjne, tak?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Szanowni państwo, do tego akapitu mamy dwie uwagi i jedno pytanie do poprawki pana posła. Jedna uwaga jest językowa, dotyczy dodania literki „z” przed wyrazem „przywiązania”: „Wynika to z umiłowania wolności, ale także z przywiązania do tradycji chrześcijańskiej”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, dziękuję bardzo.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Pytanie. Chodzi o to, że w tej chwili po tej poprawce pana posła, jeśli umieścimy „polskich tradycji politycznych” po przecinku po wyrazie „chrześcijańskiej”, to nie pasuje nam wyraz „demokratycznej”. Czy konsekwentnie będzie „demokracji”, czy może

wyrazy „polskich tradycji politycznych” po „demokratycznych”? Będziemy musieli rozstrzygnąć, co mamy zrobić z wyrazem „demokratycznej”, bo nie będzie nam to pasowało.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan poseł Winnicki.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Proponuję, żeby napisać po prostu: „także z przywiązania do tradycji chrześcijańskiej, polskich tradycji politycznych, demokracji” – zamiast „demokratycznej” – „i europejskiego humanizmu”. Nawet lepiej demokracja niż tradycja demokratyczna. Byłoby: „tradycji chrześcijańskiej, polskich tradycji politycznych, demokracji i europejskiego humanizmu”. Wtedy „demokracja i europejski humanizm” są wymieniane jakby w bloku i jakby w drugim bloku są „tradycje chrześcijańskie i polskie tradycje polityczne”.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Te tradycje są naprawdę...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ale co przeszkadzają „polskie tradycje polityczne”?

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Przeszkadzają. Jak były rozbiory, to mi przeszkadzają.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (N):

Przepraszam bardzo, mogę jedno zdanie?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (N):

Ja też mam wątpliwości do kategorii „polskich tradycji politycznych”, dlatego że tam znalazły się różne rzeczy...

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Na przestrzeni wieków, naprawdę, ludzie.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (N):

Tak, różne rzeczy się znalazły. Bolesny jest zwłaszcza ten akcent, o którym wspomniał pan poseł Sonik, a więc getta ławkowe i w gruncie rzeczy uprawianie faszyzmu w Polsce.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tu jest przecież mowa o tradycjach, nawet jeśli coś się zdarzyło, to mówimy o tradycji. Bardzo proszę – pan poseł.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca i szanowni państwo, ja się zgadzam, że najróżniejsze były tradycje polityczne, też takie, z którymi ja się nie zgadzam, te tradycje były, ale potępiamy konkretne systemy: nazizm, komunizm, faszyzm. One nie rodziły się w Polsce i nie należą do polskiej tradycji politycznej. Co jest istotne w tym kontekście, szanowni państwo? To jest bardzo ważne, żeby napisać o polskich tradycjach politycznych, po pierwsze dlatego, że je mamy, że nie wszystko, co przychodzi nam z Europy, jest oryginalnie polskie. Po drugie, szanowni państwo, moim zdaniem trzeba to zawrzeć jako taki element, że te ideologie totalitarne są obce na polskim gruncie. Zostały tu zaszczerpione i nie mają nic wspólnego z polskimi tradycjami politycznymi. Dlatego jest istotne, żeby zawrzeć te dwie rzeczy.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan przewodniczący Piotr Babinetz.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ja tylko chciałem powiedzieć, że właśnie polskie tradycje polityczne stoją w całkowitej sprzeczności do nazizmu, faszyzmu i komunizmu, więc nie ma nic złego w użyciu ich tutaj. Polskie tradycje polityczne są zupełnie odmienne, przeciwne narodowemu socjalizmowi, faszyzmowi i komunizmowi. Poza tym nie bardzo rozumiem, jak w uchwale

polskiego Sejmu mógłby ktoś uznać, że zgrzytem byłoby wspomnienie o polskich tradycjach politycznych. Dziękuję.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Można jeszcze, pani przewodnicząca? Tylko jedno zdanie.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę, w końcu parlament jest od zdania.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Jeżeli już się przy tym upieracie, to może „polskie tradycje wolnościowe” byłyby bardziej na miejscu, bo tego nikt nie podważa.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy był sprzeciw wobec pierwszej propozycji dotyczącej pierwszego zdania – zamiast słowa „uznania dla nazizmu, faszyzmu i komunizmu” zapisania „akceptacji”? Jest sprzeciw? Nie ma. Komisja przyjęła tę poprawkę. Czyja to była poprawka? Pani poseł Czerwińskiej.

Głos z sali:

Zbiorowa.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ale ktoś musi się podpisać.

Czy jest sprzeciw wobec zapisania propozycji pana posła Winnickiego? Tak.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Bardzo proszę podać wyniki.

Sekretarz Komisji Eliza Kalita:

Za – 11, przeciw – 5.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Czy są jeszcze jakieś inne uwagi do tego akapitu? Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Do rozważenia Komisji tylko drobna uwaga językowa, aby wyraz „niepodległość” zapisać jednak małą literą.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Nie, w Roku Niepodległości? Chociaż „niepodległa” jest napisana małą literą. Czy jest zgoda na tę propozycję? W takim razie jest ona przyjęta. Czy są jeszcze jakieś inne uwagi?

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego akapitu z przyjętymi już poprawkami? Nie ma.

Przechodzimy do akapitu ostatniego. Czy są uwagi? Bardzo proszę – pan poseł Piontkowski.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Pani przewodnicząca, proponuję nieco zmianę szyku i dodanie jeszcze jednego zdania. Może przeczytam, jak według mojej propozycji mógłby brzmieć ostatni akapit tej uchwały: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zaniepokojony jest odradzaniem się sympatii dla systemów totalitarnych w niektórych państwach. Chociaż nawiązywanie do tych ideologii i ich symboli w Polsce jest zjawiskiem marginalnym, szkodzi naszemu państwu. Dlatego też apelujemy” albo „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej apeluje do Rady Ministrów, władz samorządowych, społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych o upowszechnianie wiedzy o tragicznych konsekwencjach narodowego socjalizmu i komunizmu”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan poseł Grzegorz Puda.

Poseł Grzegorz Puda (PiS):

Pani przewodnicząca, szanowni państwo. Moja poprawka nie wyklucza się z poprawką pana posła Piontkowskiego. Aby wprowadzić pewną konsekwencję zapisu, który jest zaproponowany, powinniśmy zamiast słów: „Rady Ministrów” wprowadzić zapis „władz

państwowych”. My tak naprawdę możemy również apelować do Senatu, możemy również apelować do prezydenta państwa i wydaje mi się, że brzmienie: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej apeluje do władz państwowych, władz samorządowych, społeczności lokalnych i organizacji” itd. spowoduje, że jest to jakby konsekwencją całości.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Do Senatu mamy apelować? Panie pośle.

Poseł Grzegorz Puda (PiS):

Właśnie nie. W tej chwili mamy zapis: „do Rady Ministrów”, a moglibyśmy również do Senatu czy do prezydenta państwa. Jeżeli wprowadzimy zapis „do władz państwowych, władz samorządowych, społeczności lokalnych”, to po prostu poszerzamy grono. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To jest krótka kwestia, tak? Czy jest sprzeciw wobec wprowadzenia tej poprawki pana posła? Nie ma, czyli „władz państwowych”.

Czy są inne uwagi? Bardzo proszę – pan poseł Czabański.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Jeśli wolno, to też do tego zdania, o którym mówił pan poseł Puda. Po przyjęciu tej poprawki mamy: „społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych”. Rozumiem, że nie chcemy zawęzać się tylko do pozarządowych. Są różnego rodzaju organizacje społeczne, stowarzyszenia, więc może tak to nazwać: „organizacji społecznych”, po prostu.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Zamiast „organizacji pozarządowych” – „organizacji społecznych”.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Zamiast zawęzać tylko do pozarządowych. To taki drobiazg.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Są 3 kategorie: władze państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe – takie oficjalne, a cała reszta jest w społecznościach lokalnych.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Są „społeczności lokalne”, tak. Drugi raz użylibyśmy słowa „społeczny”. Czy tu może być wątpliwość, że chcemy się zwrócić do wszystkich środowisk? Bardzo proszę – pan poseł Winnicki.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Może napisać po prostu o wszystkich środowiskach, bo rzeczywiście organizacje pozarządowe wraz ze społecznościami lokalnymi wraz z władzami samorządowymi niemal wyczerpują. Jedyne, co mogłoby być ponad tym katalogiem, to Kościoły, związki wyznaniowe. Organizacje pozarządowe to jest trzeci sektor, to jest właściwie wszystko, co nie jest rządowe i co nie jest biznesem, a do przedsiębiorstw raczej nie będziemy apelowali. Może po prostu „wszystkie środowiska” albo zachowanie tego. Ewentualnie...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przepraszam bardzo, ale czy uważacie państwo, że musimy to zmieniać, to nie wyczerpuje?

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Nie, wycofuję swoją uwagę. Po dyskusji wycofuję swoją uwagę.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są jeszcze inne uwagi poza zgłoszoną przez pana posła Piontkowskiego? Rzeczywiście, tutaj nie ma „faszyzmu”: „konsekwencjach nazizmu i komunizmu”. Jest niekonsekwentnie w trzecim akapicie. Jest to kwestia zgłoszona przez panią poseł Sobecką – dodanie „faszyzmu” w ostatnim akapicie. Czy jest sprzeciw? Nie ma.

Bardzo proszę – czy są jeszcze inne uwagi? Nie ma. W takim razie jeszcze raz pan poseł Piontkowski powtórzy swoją propozycję i bardzo proszę o uwagi do tej propozycji.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

To, co państwu zgłaszam, już od razu przeczytam z uwzględnieniem tych dwóch czy trzech wyrazów: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zaniepokojony jest odradzaniem się sympatii dla systemów totalitarnych w niektórych państwach. Chociaż nawiązywanie do tych ideologii i ich symboli w Polsce jest zjawiskiem marginalnym, szkodzi naszemu państwu. Dlatego też Sejm Rzeczypospolitej Polskiej” – albo „RP”, żeby nie powtarzać – „apeluje do władz państwowych, władz samorządowych, społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych o upowszechnianie wiedzy o tragicznych konsekwencjach narodowego socjalizmu, faszyzmu i komunizmu”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są uwagi do tej propozycji pana posła? Bardzo proszę – pan poseł Winnicki.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Tak. Uważam, że to jest znakomita propozycja. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pani poseł Śledzińska-Katarasińska.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Tak, są uwagi. To jest fatalna propozycja. Naprawdę, są jakieś granice.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Co jest fatalne w tej poprawce według pani przewodniczącej? Proszę mi powiedzieć, bo nie bardzo rozumiem.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Panie pośle, wydaje mi się, że oczywiście można sformułować inną uchwałę poświęconą temu, o czym pan tu w tej chwili mówi i co pojawiło się w wielu wątkach tej dyskusji, tylko że to inna uchwała. To nie będzie w sprawie potępienia nazizmu, faszyzmu i komunizmu, tylko np. w sprawie obrony – nie wiem – dobrego imienia i tradycji politycznej polskiej. Jeżeli państwo napiszecie taką uchwałę, to być może będziemy ją procedowali. Piszemy tu i teraz, odnosimy się do polskiej sytuacji, przypominamy, czym były te zbrodnicze systemy i chcemy, żeby po prostu w żaden sposób, w żadnej postaci, na marginesie czy w jakichkolwiek nurtach nam się tutaj nie objawiały. I tym się zajmujemy, a nie oceną, jak jest u kogo innego. Proszę się nie obruszać, trzymajmy się tematu tej uchwały.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan poseł Winnicki i potem na koniec jeszcze pan poseł Piontkowski.

Poseł Robert Winnicki (niez.) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, ale dlatego że zajmujemy się tu i teraz, to należy wskazać na kontekst bieżący i robi to właśnie poprawka pana posła Piontkowskiego. Pani zarzut tak naprawdę jest pochwałą dla posła Piontkowskiego, bo on mówi o potępieniu tych ideologii tu i teraz, w bieżącym kontekście. Dokładnie tak.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan poseł Piontkowski. Czy ktoś jeszcze z państwa? Czy zgłaszała się pani poseł Czerwińska, czy mi się zdawało?

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Tylko ad vocem do głosu pani poseł Katarasińskiej. Ewidentnie uchwała w poprzedniej treści także ogólnie odwoływała się do ideologii, które występowały czy w jakiś sposób dotknęły Polaków i państwo polskie, ale również była potępieniem ogólnym ideologii, które kiedyś funkcjonowały. To zdanie czy ta poprawka odnosi to także do kontekstu aktualnego, bo duża część uchwały dotyczy też spraw ogólnoeuropejskich czy ogólnoeuropejskich, a nie tylko i wyłącznie polskich.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tej poprawki? Rozumiem, że jest. Poddaję ją pod głosowanie.

Kto jest za przyjęciem poprawki zgłoszonej przez pana posła Dariusza Piontkowskiego? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Bardzo proszę o podanie wyników.

Sekretarz Komisji Eliza Kalita:

12 – za, nie było głosów przeciw, 4 – wstrzymujące się.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Poprawka została zaakceptowana przez Komisję.

Jeszcze dopytam Biuro Legislacyjne – w związku z tym zawirowaniem na początku jaką powinnam przyjąć formułę, żeby to było skuteczne?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Całość poprawki wraz z przyjętymi uwagami.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Kto jest za przyjęciem całości poprawki wraz z przyjętymi uwagami? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał?

Sekretarz Komisji Eliza Kalita:

12 – za, przeciw – 2, wstrzymujące się – 3.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Komisja przyjęła projekt uchwały. Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Pani przewodnicząca to było przyjęcie poprawki. Teraz musimy całość uchwały.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To było przyjęcie poprawki, przepraszam bardzo. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia uchwały w tym kształcie? Jest. To już jest procedura, którą nakazało Biuro Legislacyjne. Pani poseł, zgodnie z regulaminem jest to głosowanie wskazane przez Biuro Legislacyjne. Jeśli pani uważa, że nie chce w tym brać udziału, to proszę bardzo.

Kto jest za pozytywnym zaopiniowaniem uchwały? (12) Kto jest przeciw? (2) Kto się wstrzymał? (2)

Teraz pozostaje nam ustalenie posła sprawozdawcy.

Głos z sali:

Poseł Winnicki.

Poseł Adam Szlępka (N) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, ta uchwała jest daleka od pierwotnej wersji. Potem przeczytam tekst jednolity, ale jest bardzo duże prawdopodobieństwo, że my jako wnioskodawcy po prostu wycofamy tę uchwałę, więc Komisja może naprawdę wyznaczyć posła Winnickiego jako sprawozdawcę tej uchwały.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Gdyby był członkiem Komisji, to być może, ale nie jest.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ja jednak zaproponuję, żeby sprawozdawcą Komisji był pan poseł Dariusz Piontkowski. Czy są inne propozycje? Czy pan poseł się zgadza?

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Tak.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Zakończyliśmy pracę nad pkt. I. Przechodzimy do pkt. II porządku dziennego: pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie upamiętnienia Juliusza Lea, Prezydenta Miasta Krakowa, w 100. rocznicę Jego śmierci. Proszę państwa, zakończyliśmy pkt. I, a nie posiedzenie Komisji.

Bardzo proszę pana posła Marka Sowę o uzasadnienie projektu uchwały.

Poseł Marek Sowa (N) spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, szanowni państwo. Chyba miesiąc temu złożyliśmy projekt uchwały w sprawie upamiętnienia Juliusza Lea, Prezydenta Miasta Krakowa, w 100. rocznicę Jego śmierci. Oczywiście nie będę czytał projektu uchwały. Każdy z państwa ma ten projekt.

Chcę powiedzieć kilka słów o ówczesnym prezydencie Krakowa, bo wydaje mi się, że po pierwsze – bardzo dobrze zapisał się w historii tego miasta. Elementem niezwykle istotnym, który towarzyszy legendzie o jego osobie, to jest to, że jest twórcą Wielkiego Krakowa. Jest osobą, która przyłączyła do Krakowa 14 okolicznych miejscowości, zwiększyła powierzchnię Krakowa z 7 km² do 47 km² w 1915 roku. Jest osobą, która w 1905 roku wykupiła od Austriaków Wawel i od razu rozpoczął się szeroki proces jego rewitalizacji. Uregulował brzegi Wisły. Zrealizował zakrojony na bardzo dużą skalę (na ówczesne czasy) proces inwestycyjny, który zmodernizował miasto i dał mu zupełnie inne możliwości rozwoju.

Był osobą, która w parlamencie wiedeńskim pełniła funkcję prezesa Koła Polskiego, więc mówimy o osobie, która bardzo dobrze zapisała się w historii Krakowa. Chyba do 2017 roku był najdłuższym urzędującym prezydentem tego miasta. Tadeusz Boy-Żeleński wspominając jego osobę mówił o nim, że dał miastu ramę do przyszłego rozwoju na 100 lat. I de facto to w jakiejś mierze jest po prostu prawdą.

Oczywiście jest pytanie, czy Sejm RP powinien podejmować tego rodzaju uchwałę. Wydaje mi się, że mówimy tutaj jednak o osobie, o postaci dosyć wyjątkowej – profesorze UJ, prawniku, ale również ekonomście, osobie, która, tak jak powiedziałem, w historii tego miasta zapisała się bardzo dobrze. Sam Kraków oczywiście upamiętnił osobę prezydenta Lea. Od tygodnia posiada też swój pomnik, co prawda nie w centrum miasta, tylko na brzegu Wisły, na granicy ówczesnego Krakowa z Podgórzem, tam, gdzie przyłączył, czyli w miejscu, które najbardziej jest adekwatne do tego, żeby jego pamięć została uhonorowana. Odbyło się też szereg różnych wydarzeń, w tym konferencje naukowe.

Dla podkreślenia jego roli – mówimy o drugim co do wielkości mieście w Polsce – chciałbym prosić panie posłanki i panów posłów o to, aby zechcieli poprzeć ten projekt uchwały. Jestem przekonany, że nie będzie budził emocji, bo w moim głębokim przekonaniu nie powinien. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Otwieram debatę ogólną. Bardzo proszę – opinie, pytania do pana posła. Bardzo proszę – pani poseł Stachowiak-Różecka.

Poseł Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

Czy pan Juliusz Lea został uhonorowany i jak w Krakowie? Czy został uhonorowany i w jaki sposób w Krakowie? Nie wiem, jakie są nagrody krakowskie. Ja przyszłam, więc jeśli mogę, to pytania.

Poseł Marek Sowa (N) spoza składu Komisji:

Oczywiście, jak najbardziej. Ja w uzasadnieniu chciałem powiedzieć o tych wydarzeniach. Od wielu lat jest ulica Lea w Krakowie, natomiast w ubiegłym tygodniu został odsłonięty pomnik. Muzeum Miasta Krakowa przygotowało szereg wydarzeń, konferencji naukowych, wystaw. Można powiedzieć, że ta rocznica była świętowana. Wydaje mi się, że ten nasz wkład, taka okolicznościowa uchwała, która czasami towarzyszy naszym pracom, byłaby takim dodatkowym uzupełnieniem tych wydarzeń, a prezydent Juliusz Lea bez wątplenia na to zasługuje.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo. Bardzo proszę – czy są jeszcze jakieś inne pytania, uwagi? Jeśli nie ma, to stwierdzam zakończenie pierwszego czytania.

Przystępujemy do rozpatrzenia projektu uchwały.

Bardzo proszę – czy są uwagi do tytułu? Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Szanowni państwo, mamy następujące uwagi do tytułu. Wyrazy „prezydenta miasta” proponujemy zapisać małymi literami, postawić przecinek po wyrazie „Krakowa”, wyraz „jego” konsekwentnie w całej uchwale zapisać małą literą.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę, pani poseł.

Poseł Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

Chciałam zapytać, czy musimy pisać „prezydenta miasta Krakowa”, czy nie wystarczy „prezydenta Krakowa”?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To jest takie urzędowe, wolałabym, żeby tak nie było w uchwale Sejmu. Bardzo proszę – pan poseł Sonik. Tak, zgłasza się?

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Zgłaszam się, bo to jest tradycyjna nazwa przyjęta w Krakowie, zarówno co do używania formuły „Prezydenta Miasta Krakowa”, jak i pisania wielkimi literami, tak że nie widzę żadnych racji Biura Legislacyjnego w tej materii.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę, pani poseł.

Poseł Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

To proponuję kompromis: „Prezydenta Krakowa” i wtedy wielka litera na pewno będzie uzasadniona.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pani poseł Chmiel.

Poseł Małgorzata Chmiel (PO):

Ja dodatkowo chciałam się czepnąć „jego”. Państwo z Biura Legislacyjnego powiedzieli, że „jego” małą literą. Ja wiem, że tak się pisze, natomiast zdecydowanie uczono mnie, że jeżeli chcemy okazać wyjątkowy szacunek dla osoby, o której piszemy, to piszemy „Jego”, żeby nie powtarzać. Forma grzecznościowa jest taka, że za każdym razem powinniśmy powtarzać „pana Lea” czy „pana prezydenta Krakowa”. Jeżeli tego nie powtarzamy, to „Jego” jest taką bardziej potoczną formą, nie tyle potoczną ile lżejszą formą. Żeby zachować szacunek dla tej osoby, to zawsze styliści mówią i tak mnie uczono, że należy pisać wielką literą. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ja też się zgadzam. Uwagi Biura Legislacyjnego zostały zakwestionowane poza tymi oczywistymi, jak przecinek i „w 100. rocznicę”, bo przyjęliśmy taki zapis. Tutaj były uwagi, nikt nie przejmuje tej propozycji, więc tytuł pozostaje taki sam poza tymi uwagami korekcyjnymi, czyli przecinek i „w 100. rocznicę”. Czy są jeszcze inne uwagi do tytułu?

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Zostało „Miasto”?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przepraszam, chyba że ktoś składa poprawkę. Trzeba złożyć poprawkę. Na razie jest „miasto”. Były uwagi, poprawki nie było.

Poseł Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

Ja jednak zaproponuję poprawkę, bo używa się formy „prezydenta miasta” po prostu w takiej dzisiejszej rzeczywistości urzędniczej. Podpisuje dokument prezydent miasta Wrocławia albo burmistrz gminy, prawda? Kiedy mówimy o takim uhonorowaniu, to mam wrażenie, że jednak po prostu elegancko jest „prezydenta Krakowa”. Jak trzeba, to zgłoszę poprawkę.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pani przewodnicząca.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Głos przeciwny. Może nie powinniśmy się kłócić, ale o ile przez myśl mi nie przeszło, żeby powiedzieć: „prezydent miasta Warszawy”, po prostu nie, natomiast „prezydent miasta Krakowa” brzmi tak po krakowsku, że lepiej sobie nie można wyobrazić. Dla mnie jest to bardzo trafne. „Prezydenta Wrocławia” też nie, a „prezydenta miasta Wrocławia” już nie to samo. Proponuję zostawić to „miasto”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Rozumiem, że nie ma poprawki. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tytułu? Nie ma. Przechodzimy do akapitu pierwszego. Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Rozumiem, że „Prezydenta Miasta” konsekwentnie w całości, tak? To już tego nie będziemy zgłaszać. Mam uwagę, której jeszcze tutaj nie nanieśliśmy, ale już był 21 lutego. Drugie czytanie tej uchwały będzie za jakiś czas...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przepraszam bardzo, można trochę głośniejsze?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Dzień 21 lutego już minął, drugie czytanie będzie prawdopodobnie podczas kolejnego posiedzenia Sejmu. Być może lepsza byłaby formuła: „W związku z przypadającą 21 lutego 2018 roku”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan poseł.

Poseł Marek Sowa (N) spoza składu Komisji:

W tej sytuacji byłbym również skłonny przyjąć, żeby było: „W 100. rocznicę śmierci”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, słusznie.

Poseł Marek Sowa (N) spoza składu Komisji:

To chyba będzie lepiej w takim sensie, że już mówimy w czasie przeszłym.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Mnie to się podoba. Jeśli nie ma sprzeciwu, to przyjmujemy to. Nie ma, czyli „W 100. rocznicę śmierci”. Czy są inne uwagi?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Jedna drobna uwaga – dodać wyraz „tego” przed wyrazami „wybitnego Polaka” na końcu akapitu: „postać tego wybitnego Polaka”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie pośle? Czy są jeszcze inne uwagi? Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego akapitu wraz z przyjętymi uwagami? Nie ma.

Przechodzimy do następnego akapitu. Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

W tym akapicie proponujemy, aby wyrazy „Nadało Krakowowi” zastąpić wyrazami „Stworzyło dla Krakowa ramy rozwojowe”. W kolejnym zdaniu dodać wyraz „działań”: „Skalę działań i wizjonerstwo myśli Juliusza Lea do dziś mogą doceniać zarówno mieszkańcy Krakowa, jak i miliony turystów odwiedzających to miasto”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Zapytam pana posła – przedstawiciela wnioskodawców.

Poseł Marek Sowa (N) spoza składu Komisji:

Chcę powiedzieć, że zgadzam się z wszystkimi pozostałymi uwagami Biura Legislacyjnego. Rozumiem, że konsekwentnie w ostatnim zdaniu wyraz „Jego” będziemy pisać wielką literą.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, już się zgodziliśmy co do tego.

Poseł Marek Sowa (N) spoza składu Komisji:

Wszystkie pozostałe poprawki jak najbardziej.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan przewodniczący Piotr Babinetz.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo. Mam jeszcze taką poprawkę pod rozważę. Ponieważ będę miał pewne pomysły co do czwartego akapitu, to wydaje mi się, że ze względu na to, że drugi akapit dotyczy kwestii modernizacji, rozwoju miasta, wątków urbanistycznych, więc chyba dobrze byłoby przenieść do drugiego akapitu, pierwsze zdanie akapitu czwartego, które na końcu drugiego akapitu mogłoby brzmieć: „Ponadto za Jego prezydentury Kraków wykupił z rąk austriackich Zamek Królewski na Wawelu i przeprowadził jego gruntowaną modernizację”. Akapit czwarty dotyczyłby innego obszaru działalności Juliusza Lea. Czy tak mogłoby być? Jeszcze pytanie: czy słowo „królewski” nie powinno być również wielką literą?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Tak, wielką literą.

Poseł Marek Sowa (N) spoza składu Komisji:

Ja tutaj nie wnoszę sprzeciwu. Wtedy nie będzie „Za jego prezydentury”, tylko „Ponadto wykupił z rąk austriackich”, tak?

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proponuję taką zmianę, taką poprawkę, żeby dołożyć ostatecznie nowe zdanie do drugiego akapitu: „Ponadto za Jego prezydentury Kraków wykupił z rąk austriackich Zamek Królewski na Wawelu i przeprowadził jego gruntowaną modernizację”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę – pan poseł Jacek Świat.

Poseł Jacek Świat (PiS):

Oczywiście możemy przyjąć taką poprawkę, ale ja to odczytuję tak, że drugi akapit dotyczy rozwoju miasta jako organizmu, natomiast czwarty akapit mówi o pewnej sferze patriotyczno-duchowej i to wykupienie, remont Wawelu jakoś bardziej łączy się z tą sferą niż z tą sferą taką czysto rozwojową. Poza tym jeżeli przeniesiemy to zdanie o Zamku wyżej, to pozostanie nam z czwartego akapitu trochę taki jednozdaniowy ogryzek niezbyt zręczny. Sugerowałbym, żeby zostawić to tak, jak u wnioskodawców.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Przy tej interpretacji pana posła rzeczywiście Zamek Królewski można powiązać z Legionami Polskimi, tylko ja nie zamierzałem iść w kierunku zostawienia ogryzka, lecz rozbudowania czwartego akapitu. Jednak zmieniając troszkę kolejność zapisów w czwartym akapicie i poszerzając ten akapit można by tam zachować również Zamek Królewski. Na razie wycofałbym tę poprawkę i wróciłbym do tego w czwartym akapicie.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dobrze. Czy są jeszcze inne uwagi do akapitu drugiego? Nie ma. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego akapitu z korektami Biura Legislacyjnego? Nie widzę.

Przechodzimy do akapitu trzeciego. Bardzo proszę – Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Jedyna drobna uwaga dotyczy przedstawienia wyrazów na początku tego akapitu: „Tadeusz Boy-Żeleński pisał o nim tak”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są jeszcze inne uwagi? Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego akapitu wraz z tą korektą Biura Legislacyjnego? „Jego” już przyjęliśmy.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Tu mamy cytat.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Kto wie, jak było w cytacie, pewnie trzeba by to sprawdzić. Jeśli nie ma sprzeciwu, to przechodzimy do akapitu czwartego. Bardzo proszę – pan poseł Piotr Babinetz.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Teraz mogę doprecyzować. Chciałem przenieść to zdanie, ponieważ nie spodobała mi się druga część czwartego akapitu, gdzie było: „Ponadto wraz z Józefem Piłsudskim był inicjatorem Legionów Polskich”, tak jakby inicjowanie powstania Legionów Polskich było taką rzeczą wielokrotnie tutaj ujętą, w sposób o wiele za drobny w stosunku do znaczenia tego działania, tego wydarzenia i skutków. Teraz proponowałbym, aby czwarty akapit brzmiał tak: „Juliusz Leo w 1914 roku był wraz z Józefem Piłsudskim jednym z inicjatorów utworzenia Legionów Polskich oraz współtwórcą Naczelnego Komitetu Narodowego i jego pierwszym prezesem. Doprowadził również do przekazania na wsparcie dla Legionów 1 mln koron z kasy miejskiej Krakowa. Ponadto za Jego prezydentury Kraków wykupił z rąk austriackich Zamek Królewski na Wawelu i przeprowadził jego gruntowną modernizację”. Chodzi o to, że to było wydarzenie o wielkim znaczeniu dla Polski, także udział Juliusza Lea w utworzeniu Legionów Polskich.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie pośle? Czy są uwagi do tej propozycji? Rozumiem, że to jest formalna poprawka. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tej poprawki?

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Może zamiast „doprowadził” po prostu „przeznaczył”.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Chodzi o tę kwotę? Ja napisałem: „doprowadził również do przekazania”. „Przeznaczył”? Ale to przeznaczyła rada na jego wniosek, ale głosowała rada.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ważne jest, czyja była decyzja czy inicjatywa.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Wtedy całej grupie ludzi, którzy byli radnymi, rajcami miejskimi Krakowa, odbieramy zasługi we wsparciu Legionów Polskich. Zostaje tylko sam pan prezydent Juliusz Leo.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Nie znam tej procedury, więc jeżeli pan poznał ją lepiej, to proszę.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

„Przekazał” to tak nie bardzo, bo nie ze swoich przekazał.

Poseł Marek Sowa (N) spoza składu Komisji:

Prezydent Krakowa dysponuje budżetem Krakowa – miasta i w imieniu rady na pewno był osobą, która podejmowała finalną decyzję, więc w mojej ocenie w żadnej mierze nie jest to nadużycie, jeżeli napiszemy „przeznaczył”, bo to prawidłowo odda intencje i na pewno w niczym nie umniejszy udziału rady miasta.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Mogę tu pogodzić panów: „i zdecydował o przeznaczeniu na ten cel 1 mln koron”. On może podjął decyzję, rada uchwałała i już mamy wszystkich. Przeważnie tak to jest. Nie wiem, jak było sto ileś lat temu, ale chyba też tak było.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

„zdecydował również wraz z radą miasta...”

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Nie.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Nie? Dobrze – „zdecydował również” czy jak?

Posel Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Bez „również”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Gdyby pani poseł powtórzyła?

Posel Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Nie wiem, jakie jest całe zdanie, bo początku nie śledziłam...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Potem pan poseł jeszcze przedstawi całość.

Posel Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

„i zdecydował o przeznaczeniu na ten cel 1 mln koron z kasy miejskiej”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Gdyby pan poseł jeszcze raz mógł przeczytać tę propozycję, to byśmy ją już dokładnie przyjęli.

Posel Piotr Babinetz (PiS):

Po tej uwadze propozycja jest taka: „Juliusz Leo w 1914 roku był wraz z Józefem Piłsudskim jednym z inicjatorów utworzenia Legionów Polskich oraz współtwórcą Naczelnego Komitetu Narodowego i jego pierwszym prezesem. Zdecydował” – wydaje mi się, że słowo „również” powinno to być, nie? „Zdecydował o przeznaczeniu...”

Posel Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

„o przeznaczeniu na ten cel”

Posel Piotr Babinetz (PiS):

... „na wsparcie dla Legionów 1 mln koron z kasy miejskiej”.

Posel Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Tak.

Posel Piotr Babinetz (PiS):

Tak, to jest prostsze sformułowanie.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

A dalej?

Posel Piotr Babinetz (PiS):

„Ponadto za Jego prezydentury Kraków wykupił z rąk austriackich Zamek Królewski na Wawelu i przeprowadził jego gruntowną modernizację”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tej propozycji? Nie ma.

Przechodzimy do akapitu ostatniego. Biuro Legislacyjne – bardzo proszę.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Mamy taką uwagę, aby dodać: „w 100. rocznicę śmierci Juliusza Lea wspomina Jego postać”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Myślę, że to jest dosyć oczywiste, prawda? Nie ma sprzeciwu. Czy są jeszcze uwagi?

Posel Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Może nie „wspomina”, tylko „przypomina Jego postać”, bo właściwie tą uchwałą przypominamy tę postać.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, „przypomina”. Czy jest sprzeciw? Nie ma. Czy są jeszcze inne uwagi? Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego akapitu wraz z tymi poprawkami, czyli dopisanie „Juliusza Lea” i zamienienie słowa „wspomina” na słowo „przypomina”? Nie ma.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia uchwały wraz z przyjętymi poprawkami i uwagami? Nie ma. Uchwała została przyjęta jednogłośnie.

Proszę państwa, to jest projekt klubu Nowoczesna, ale mamy tutaj pracującego nad nim Krakowianina. Czy jako sprawozdawcę Komisji moglibyśmy zaproponować pana posła Sonika? Pani poseł, musi być członek Komisji. Panie posle, czy pan się zgadza?

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Ja się zgadzam – również w imię przyszłej koalicji z Nowoczesną.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Jest to typowo krakowska uchwała, więc jeśli nie ma innych kandydatur, to będzie to pan poseł Bogusław Sonik. No właśnie, z kim ta koalicja, a może z nami? Pan poseł nie skonkretyzował?

Głos z sali:

Pani przewodnicząca, wyjdzie na to, że pani coś więcej wie.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

A dlaczego? A może ja zachęcam. Dobrze. Zamykamy ten punkt.

Czy są sprawy różne, bieżące? Jeśli nie ma, to dziękuję państwu bardzo za pracę. Zamykam posiedzenie Komisji.